UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tullii Ciceronis Orationes diligentius recognitae & aptiore serie repositae

Cicero, Marcus Tullius

Lutetiae Paris, 1522

Pro Cn. Plancio. Oratio XXXII.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-431

Visual Library

loquar?qui primũ eũ ciuem vi,ferro,periculis,vrbe,oĩbus patrię pręſidiis depulit, quem vos
patrię cõſeruatorẽ eſſe ſępiſſime iudicaueritis:deinde euerſo ſenatus,vt ego ſemp dixi,comi-
te,duce,vt ille dicebat,ſenatũ ipſum principẽ ſalutis,mẽtiſqꝫ publicę,vi,cęde,incendiiſqꝫ per-
uertit:ſuſtulit duas leges Heliã & Fuſiã maxime reip.ſalutares,cenſurã extinxit, ĩterceſſionẽ
remouit,auſpicia deleuit,cõſules ſceleris ſui ſocios ęrario,prouinciis,exercitu armauit:reges
qui erant,vẽdidit:qui nõ erant,appellauit:Cn.Pompeiũ vi,ferro, domũ cõpulit: imperatorũ
monimẽta euertit,inimicorũ domos diſturbauit,veſtris monimẽtis nomen ſuũ inſcripſit.in-
finita ſunt ſcelera,quę ab illo in patriã ſunt edita,quęqꝫ ĩ ſingulos ciues,quos necauit:ſocios,
quos diripuit:Imperatores,quos ꝑdidit:exercitus,quos tẽtauit. Quæ vero ea,& quãta ſunt,
quę in ſe ipſum ſcelera,quę in ſuos edidit?quis minus vnq̃ pepercit hoſtiũ caſtris, q̃ ille oĩbꝰ
corporis ſui partibus?q̃ nauis vnq̃ in flumine publico tã vulgata oĩbus,q̃ iſtius ætas fuit? qs
vnq̃ nepos tã libere eſt cũ ſcortis,q̃ hic cũ ſororibꝰ volutatꝰ?quã deniqꝫ tã ĩmanẽ Charybdin — Charybdis
poetę fingẽdo exprimere potuerũt,quę tantos exhaurire gurgites poſſet,quãtas iſte Byzan-
tiorum,Brogitarorũqꝫ prędas exorbuit?aut tã eminẽtibus canibus Scyllã, tãqꝫ ieiunis, q̃ qbꝰ — Scylla.
iſtũ videtis Gelliis,Clodiis,Titiis roſtra ipſa mandentẽ?Quare id qđ extremũ eſt in Aruſpi-
cum reſpõſis:prouidete,ne reip.ſtatus cõmutet̃.etenim,vix hęc,ſi vndiqꝫ fulciamus,iã labefa
cta,vix inquã innixa in oĩm noſtrũ humeris cohęrebũt.Fuit quondã ita firma hęc ciuitas, &
valens,vt negligentiã ſenatus,vel etiã iniurias ciuiũ ferre poſſet.iam nõ poteſt. ęrariũ nullũ
eſt:vectigalibus non fruunt̃,qui redemerũt:auctoritas principũ cecidit:cõſenſus ordinum eſt
diuulſus:iudicia perierũt:ſuffragia diſtricta tenent̃ a paucis:bonorũ animus ad nutũ noſtri
ordinis expeditus iã nõ erit:ciuẽ qui ſe pro patrię ſalute opponat inuidię,fruſtra poſthac re
quiretis.Quare hunc ſtatũ,qui nũc eſt,qualiſcũqꝫ eſt,nulla alia re,niſi cõcordia retinere poſ-
ſumus.nã vt meliore ſimus loco,ne optandũ quidẽ eſt illo impunito.deteriore aũt ſtatu vt ſi
mus,vnꝰ eſt inferior gradus,aut ĩteritus,aut ſeruitutis.quo ne trudamur, dii ĩmortales nos
admonẽt,qm̃ iãpridẽ humana cõſilia ceciderũt.Atqꝫ ego hanc orationẽ P.C.tã triſtẽ,tã gra-
uẽ,nõ ſuſcepiſſem:nõ inquã,niſi hãc ꝑſonã,& has ꝑtes honoribꝰ populi Ro.veſtris plurimis
ornamẽtis mihi tributis deberẽ,& poſſem ſuſtinere.ſed tñ facile tacẽtibꝰ cęteris reticuiſſẽ.ſed
hęc oratio oĩs fuit nõ auctoritatis meę,ſed publicę religionis.mea fuerũt verba fortaſſe plu-
ra.ſentẽtię quidẽ oẽs Aruſpicũ.ad quos aut referri nũciata oſtẽta nõ cõuenit,aut eorũ reſpõ
ſis cõmoueri neceſſe eſt.Q̃ ſi cętera magis peruulgata nos ſępe & leuiora mouerũt,vox ipſa
deorũ immortaliũ nõ mẽtes oĩm permouebit?nolite em̃ id putare accidere poſſe, qđ in fabu-
lis ſępe videtis fieri,vt deus aliqs lapſus de cælo cœtus hoĩm adeat,verſet̃ in terris, cũ homi
nibus colloquat̃.cogitate genus ſonitus eiꝰ,quẽ Latiniẽſes nũciarunt:recordamini illud etiã — Latiniẽſes.
qđ nondũ eſt relatũ,ꝙ eodẽ fere tẽpore factus in agro Piceno Potentię nunciat̃, terræmotus — Potentia.
horribilis,cũ quibuſdã multis metuẽdiſqꝫ rebus.hęc eadẽ profecto,quę futura proſpicimus,
impẽdentia pertimeſcetis.Etem̃ hęc deorũ immortaliũ vox,hęc pene oratio iudicãda eſt, cũ — Deorũ vox
ipſe mundus,cũ agri,terręmotu quodã nouo contremiſcũt,& inuſitato aliquid ſono incredi — terræmotꝰ
biliqꝫ pręedicunt.in quo cõſtituẽdę nobis ſunt quidẽ procurationes,& obſecratio,quẽadmodũ — atqꝫ inuſita
monemur.ſed faciles ſunt preces apud eos,qui vltro nobis viã ſalutis oſtendũt.noſtræ nobis — ti ſoni.
ſunt inter nos irę,diſcordięqꝫ placandę.

PRO CN.PLANCIO.
ORATIO.XXXII.

CVM propter egregiam & ſingularem Cn.Plancii Iud.in mea ſalute
cuſtodienda fidẽ,tam multos,& bonos viros eius honori viderem
eſſe fautores,capiebã animo nõ mediocrẽ voluptatem,ꝙ cuius offi
cium mihi ſaluti fuiſſet,ei meorũ temporũ memoriã ſuffragari vi-
debã.cum autẽ audirẽ meos partim inimicos,partim inuidos,huic
accuſationi eſſe fauturos,eandẽqꝫ rẽ aduerſariã eſſe in iudicio Cn. — Fauturus.
Plancio,quę in petitione fuiſſet adiutrix: dolebã Iudices, & acerbe — Aduerſa-
ferebã,ſi huius ſalus ob eã ipſam cauſam eſſet infeſtior, ꝙ is meã ſa — ria res.
lutem atqꝫ vitã ſua beneuolẽtia,pręſidio,cuſtodiaqꝫ texiſſet.Nũc au
tẽ veſter Iud.cõſpectus,& cõſeſſus iſte,reficit & recreat mentẽ meã,
cum intueor,& cõtemplor vnũquẽqꝫ veſtrum.video em̃ hoc in numero neminẽ, cui mea ſa-
lus chara nõ fuerit,cuius nõ extet in me ſuũ meritũ,cui nõ ſim obſtrictus memoria beneficii

ſempiterna.Itaqꝫ non extimeſco,ne Cn. Plancio cuſtodia meę ſalutis apud eos obſit,quí me
ipſum maxime ſaluum videre voluerunt:ſępiuſqꝫ Iudices mihi venit in mētē,admirandū eſſe
M.Laterenſem hominē ſtudioſiſſimū,& diligētiſſimū ſalutis meę,reū hunc potiſſimū ſibi dele
giſſe:q̃ metuendū,ne vobis id ille magna ratione feciſſe videat̃.q̃q̃ mihi non ſumo tantū Iu-
dices,neqꝫ arrogo,vt Cn.Planciū ſuis erga me meritis impunitatē cōſecuturū putē. niſi eius
integerrimā vitā,modeſtiſſimos mores,ſummā fidē,cōtinentiā,pietatē, innocentiā oſtēdero,
nihil de pœna recuſabo.ſin oīa pręſtitero,quę ſunt a bonis viris expetēda, petā Iud. a vobis,
vt cuius miſericordia ſalus mea cuſtodita ſit,ei vos veſtrā miſericordiā me deprecāte tribua
tis.Equidē ad reliquos labores,quos in hac cauſa maiores ſuſcipio,q̃ in cęteris, etiā hāc mo
leſtiam aſſumo,ꝙ mihi nō ſolū pro Cn.Plācio dicendū eſt,cuius ego ſalutē non ſecus ac meā
tueri debeo,ſed etiam pro me ipſo,de quo accuſatores plura pene q̃ de re reoqꝫ dixerunt.q̃q̃
Iud.ſi quid eſt in me ipſo ita reprehenſum,vt id ab hoc alienū ſit, non me id magnopere con
turbet.non em̄ timeo,ne quia perraro grati hoīes reperiant̃,idcirco,cū me nimiū gratum il-
li eſſe dicant,id mihi criminoſum eſſe poſſit.quę vero ita ſunt agitata ab illis, vt aut merita
Cn.Plancii erga me minora eſſe dicerent,q̃ a me ipſo prędicarent̃:aut ſi eſſent ſumma, nega-
rent ea tñ ita magni,vt ego putarē,ponderis apud vos eſſe debere: hæc mihi ſunt tractanda
Iud.& modice,ne quid ipſe offendā,& tum deniqꝫ,cū reſpondero criminibus:ne non tā inno
centia reus ſua,q̃ recordatione meorū temporū defenſus eſſe videat̃.Sed mihi in cauſa facili,
atqꝫ explicata perdifficilis Iud.& lubrica defenſionis ratio ꝓponit̃.nā ſi tantūmodo mihi ne-
ceſſe eſſet cōtra Laterēſem dicere,tñ id ipſum eſſet ī tāto vſu noſtro,tātaqꝫ amicitia moleſtū.

Amicitiæ lex.

vetus em̄ eſt lex illa iuſtę,veręqꝫ amicitię,quę mihi cū illo iādiu eſt,vt idē amici ſemꝑ velint:
neqꝫ eſt vllum certius amicitię vinculū,q̃ conſenſus & ſocietas conſiliorū,& voluntatum.mi

Amicitię vinculum.

hi autem non id eſt in hac re moleſtiſſimū,contra illū dicere:ſed multo id magis,ꝙ in ea cau
ſa contradicendū eſt,in qua quędā hominū ipſorum videt̃ facienda eſſe contentio. quęrit em̄
Laterenſis,atqꝫ hoc vno maxime vrget,qua ſe virtute,qua laude Plancius, qua dignitate ſu-
perarit?Ita ſi cedo illius ornamētis,quę multa & magna ſunt,non ſolū huius dignitatis iactu
ra facienda eſt,ſed etiā largitionis recipienda ſuſpitio eſt.ſin hunc illi antepono,cōtumelioſa

Flagitat me id.

habenda eſt oratio,& dicendū eſt,id qđ ille me flagitat,Laterenſem a Plācio dignitate eſſe ſu
peratum.Ita aut amiciſſimi hoīs exiſtimatio offendēda eſt,ſi illā accuſationis conditionē ſe-
quar:aut optime de me meriti ſalus deferenda eſt.Sed ego Laterēſis cęcū me,& pręcipitē fer-
ri confitear in cauſa,ſi te aut a Plancio, aut ab vllo dignitate potuiſſe ſuperari dixero. Itaqꝫ
diſcedā ab ea contētione,ad quā tu me vocas: & veniam ad illā, ad quā me cauſa ipſa dedu-
cit.Quid?tu ne inanē dignitatis iudicē putas eſſe populū?fortaſſe nōnunq̃ eſt.vtinā vero ſem
per eſſet.ſed eſt perraro: & ſiquādo eſt,in iis magiſtratibus eſt mādandis, quibus ſalutē ſuam
cōmitti putat.his leuioribus comitiis,diligētia & gratia petitorū honos paritur, nō iis orna
mentis q̃ eſſe in te videmus. nam qđ ad populum pertinet, ſemper dignitatis iniquus iudex
eſt,qui aut inuidet,aut fauet.q̃q̃ nihil potes in te Laterenſis conſtituere,qđ ſit propriū laudis
tuę,quin id tibi ſit cōmune cū Plancio.ſed hoc totū aget̃ alio loco.nunc tantū diſputo de iu
re populi,qui & poteſt,& ſolet nōnunq̃ dignos pręterire.nec ſi a populo p̄teritus eſt, quē nō
oportuit:a iudicibus condēnandus eſt,qui p̄teritus nō eſt.Nā ſi ita eſſet, qđ patres apud ma
iores noſtros tenere nō potuerūt,vt reprehenſores eſſent comitiorū, id haberent Iudices,vel
qđ multo etiā minus eſt ferendū.tum em̄ magiſtratū nō gerebat is, qui ceperat, ſi patres au-
ctores nō erant facti.nunc poſtulat̃ a vobis,vt eius exilio, qui creatus ſit, iudiciū populi Ro.
reprehendatis.Itaqꝫ,q̃q̃ qua nolui ianua ſim ingreſſus in cauſam,ſperare videor, tantū abfu-
turam eſſe orationē meā a minima ſuſpitione offenſionis tuę,te vt potius obiurgē,ꝙ iniquū
in diſcrimen adducas dignitatē tuā,q̃ vt ego eā vlla contumelia coner attingere.Tu continē
tiā,tu induſtriā,tu animū in rēp.tu virtutē,tu innocētiā,tu fidē,tu labores tuos,ꝙ ædilis nō
ſis factus,fractos eſſe,& abiectos,& repudiatos putas?vide tandē Laterenſis quantū a te diſſen
tiam:ſi mediuſfidius decē ſoli eſſent in ciuitate viri boni,ſapiētes,iuſti,graues, qui te īdignū

Populi iudicium.

ędilitate iudicauiſſent,grauius de te iudicatū putarē,q̃ eſt hoc,qđ tu metuis ne a populo iu
dicatū eſſe videat̃.non em̄ comitiis iudicat ſemꝑ populus,ſed mouet̃ plerūqꝫ gratia,cedit ꝓci

In vulgo nō eſt conſilium.

bus,facit eos,a q̄bus eſt maxime ambitus:deniqꝫ ſi iudicat,nō delectu aliquo,aut ſapiētia du-
cit̃ ad iudicādū,ſed impetu nōnūq̃,& quadā etiā temeritate.non eſt em̄ cōſiliū in vulgo, non
ratio,nō diſcrimen,nō diligētia:ſemperqꝫ ſapiētes, ea q̃ populus feciſſet, ferenda,non ſemper

laudãda duxerũt. Quare cũ te ædilẽ fieri oportuiſſe dicis, pp̄li culpã, nõ cõpetitoris accuſas. At fueris dignior q̃ Plãcius: de quo ita tecũ cõtendam paulopoſt, vt cõſeruẽ dignitatẽ tuã. ſed vt fueris dignior, nõ cõpetitor, a quo es victus, ſed populus, a quo es præteritus, in culpa eſt. In quo primũ illud debes putare, comitiis, ꝓſertim ædilitiis, ſtudiũ eſſe populi, nõ iudiciũ. eblãdita illa, nõ enucleata eẽ ſuffragia. eos q ſuffragiũ ferãt, qđ deniqꝫ ipſi debeãt cõſiderare ſæpius, q̃ qđ cuiqꝫ a Rep. videat̃ deberi. ſin aũt mauis eſſe iudiciũ, nõ tibi id reſcindendũ eſt, ſed ferẽdũ. male iudicauit populus. at iudicauit. nõ debuit. at potuit. nõ fero. at multi clariſſimi & ſapiẽtiſſimi ciues tulerũt. eſt em̃ cõditio liberorũ populorũ, pręcipueqꝫ huius principis populi, & omniũ gentiũ domini, atqꝫ victoris, poſſe ſuffragiis vel dare, vel detrahere qđ velit cuiqꝫ. noſtrũ aũt eſt, q in hac tẽpeſtate populi iactemur, ac fluctibus, ferre modice populi volũtates, allicere alienas, retinere partas, placare turbatas: honores ſi magni nõ putemus, nõ ſeruire populo. ſin eos expetimus, nõ defatigari ſupplicãdo. Venio nũc ad ipſius populi partes, vt illius cõtra te oratione potius q̃ mea diſputẽ. q ſi tecũ cõgrediat̃, & ſi vna voce loqui poſſit, hęc dicat. Ego tibi Laterenſis Plãciũ nõ anteposui: ſed cũ eſſetis æque boni viri, meũ beneficiũ potius ad eũ detuli, q a me cõtenderat, q̃ ad eum, q mihi nõ nimis ſubmiſſe ſupplicarat. Reſpõdebis credo, te ſplẽdore & vetuſtate familię fretũ, non valde ambiendũ putaſſe. At vero te ille ad ſua inſtituta, ſuorũqꝫ maiorũ exempla reuocabit. ſemper ſe dicet rogari voluiſſe, ſemper placuiſſe: M. Seiũ, q ne equeſtrẽ qdẽ ſplendorẽ incolumẽ a calamitate iudicii retinere potuiſſet, homini nobiliſſimo, innocentiſſimo, eloquentiſſimo, M. Piſoni prætuliſſe: pręposuiſſe ſe Q. Catulo in ſumma familia nato ſapientiſſimo & ſanctiſſimo viro, nõ dico C. Serenũ ſubtiliſſimũ hominẽ (fuit em̃ & animi ſatis magni, & cõſilii) ſed Cn. Manliũ nõ ſolũ ignobilẽ, verũ ſine virtute, ſine ingenio, vita etiã cõtempta ac ſordida. Deſiderarũt te, inquit, oculi mei, cũ tu eſſes Cyrenis: me em̃ q̃ ſocios tua frui virtute malebam: & quo plus interat, eo plus aberat a me. certe nõ videbã. deinde ſitientẽ me virtutis tuæ deſeruiſti, ac dereliquiſti. cœperas em̃ petere tribunatũ plebis tẽporibꝰ his, quę iſtã eloquẽtiã & virtutem requirebãt. quã petitionẽ cũ reliquiſſes, ſi hoc iudicaſti, tãta in tẽpeſtate te gubernare nõ poſſe, de virtute tua dubitaui: ſi nolle, de volũtate. ſin, qđ magis intelligo, temporibus te aliis reſeruaſti, ego quoqꝫ inquã & Reſp. ad ea te tẽpora reuocaui, ad quæ tu te ipſe ſeruaras. pete igit̃ eum magiſtratũ in quo mihi magnæ vtilitati eſſe poſſis. ædiles qcunqꝫ erũt, idẽ mihi, quod oſtẽderas. aut ſi qđ mea minus intereſt, id te magis forte delectat, reddã tibi iſtã ędilitatẽ etiã negligenter petẽti. ſed ampliſſimos honores vt pro dignitate tua cõſequare, cõdiſcas cenſeo mihi paulo, ante diligẽtius ſupplicare. Hęc populi oratio eſt. Mea vero Laterenſis hęc. quare victus ſis, nõ debere iudicẽ quærere, mõ ne largitione ſis victus. nã ſi quotieſcũqꝫ præteritus erit is, q nõ debuerit pręteriri, toties oportebit eũ, q factus erit, cõdemnari, nihil iã eſt qđ populo ſupplicet̃, nihil qđ direptio, nihil qđ ſupplicatio magiſtratuũ, renunciatio ſuffragiorũ expectet̃. ſimul vt q ſint profeſſi, video qđ dicã: hic familia cõſulari eſt, ille prętoria, reliquos video eſſe ex equeſtri loco, ſunt omnes ſine macula, ſunt æque boni viri, atqꝫ integri, ſed ſeruari neceſſe eſt gradũ, cedat cõſulari generi prętoriũ, nec cõtendat cum prætorio equeſter locus: ſublata ſunt ſtudia, extinctę ſuffragationes, nullę cõtẽtiones, nulla libertas populi in mãdãdis magiſtratibꝰ, nulla expectatio ſuffragiorũ, nihil vt plerũqꝫ euenit, pręter opinionẽ accidet, nulla erit poſthac varietas comitiorũ. Sin hoc perſæpe accidit, vt & factos aliquos, & nõ factos eſſe miremur: ſi cãpus, atqꝫ illę vndæ comitiorũ, vt mare ꝓfundũ, & imẽſum ſic efferueſcũt quodã quaſi æſtu, vt ad alios accedãt, ab aliis aũt recedãt: in tãto nos impetu ſtudioꝝ & motu temeritatis, modũ aliquẽ & cõſiliũ & rationẽ requiramꝰ? Quare noli me ad cõtẽtionẽ veſtrũ reuocare Laterenſis. etem̃ ſi populo grata eſt tabella, quę frontes aperit hominũ, mentes tegit: datqꝫ eã libertatẽ, vt qđ velint, faciãt: promittãt aũt, qđ rogent̃: cur tu in iudicio exprimis, qđ non fit in cãpo? hic q̃ ille dignior perq̃ graue eſt dictu. quomodo igit̃ eſt æquũ? ſic credo, qđ agit̃: ſed ſatis eſt iudici. hic factus eſt. cur iſte potius q̃ ego? vel neſcio, vel nõ dico, vel deniqꝫ qđ mihi grauiſſimũ eſſet dicere, ſed impune tamẽ deberẽ dicere, nõ recte. nã quid aſſequerer, ſi illa extrema defenſione vterer, populũ qđ voluiſſet feciſſe, nõ qđ debuiſſet? quid ſi populi quoqꝫ factũ defendo Laterenſis? & doceo Cn. Planciũ nõ obrepſiſſe ad honorem, ſed eo veniſſe curſu q ſemp patuerit omnibus hoc noſtro equeſtri loco? poſſum ne eripere orationi tuæ cõtentionẽ veſtrũ? quę tractari ſine cõtumelia nõ poteſt? & te ad cauſam crimẽqꝫ deducere? Si ꝙ Equitis Ro. filius eſt, iferior eſſe debuit, oẽs tecũ Equitũ Romanoꝝ filii petiuerũt.

Eblãdita nõ enucleata ſuffragia.

Sitiens virtutis.

✱

nihil dico amplius.hoc tamē miror,cur tu huic potiſſimũ iraſcare,q longiſſime a te abfuit.
In ſumma Sacra via. Eqdē ſiqñ,vt fit,iactor in turba,nõ illũ accuſo,q eſt in ſumma ſacra via,cũ ego ad Fabiũ For
nicē impellor, ſed eũ q in me ipſum ĩcurrit,atq; incidit.tu neq; Q.Pedio forti viro ſuccēſes,
neq; huic A.Plotio ornatiſſimo homini familiari meo:& ab eo,q hos dimouit,potius, q̃ ab
iis,q in te ipſum incubuerũt,te depulſum putas.Sed tamē hæc tibi eſt prima cũ Plãcio gene
ris veſtri familiæq; cõtentio,qua abs te vincit̃.cur eñ nõ cõfitear,qđ neceſſe eſt:ſed non hic
magis q̃ ego a meis cõpetitoribus,& alias,& in cõſulatus petitione vincebar.Sed vide ne hęc
ipſa,quę deſpicis,huic ſuffragata ſint. ſic eñ cõferamus. eſt tuũ nomē vtraq; familia cõſula-
re.nõ dubitas igit̃ quin oēs,q fauēt nobilitati,q id putãt eſſe pulcherrimũ,q imaginibus,qui
noĩbus veſtris ducunt̃,te ædilē fecerint.equidē nõ dubito.ſed ſi parũ multi ſunt,q nobilitatē
amēt,nũ iſta eſt noſtra culpa:etē ad caput,& ad fontē vtriuſq; generis veniamus.Tu es ex
municipio antiquiſſimo Tuſculano, ex quo plurimę familię ſunt conſulares,in qbus eſt etiã
✱ Iuuētia,quot e reliquis municipiis oĩbus nõ ſunt.Hic eſt e pręfectura Atinati,non tã priſca,
nõ tã honorata,nõ tã ſuburbana.quãtũ intereſſe vis ad rationē petēdi: primũ vtrũ magis fa
uere putas Atinates,an Tuſculanos ſuis:alteri(ſcire eñ hoc propter vicinitatem facile poſ-
ſum)cũ huius ornatiſſimi,atq; optimi viri Cn.Saturnini patrē ædilē,cũ pretorē viderunt,q
primus ille nõ modo in eã familiã,ſed etiã in pręfecturã illã,ſellã curulē attuliſſet,mirãdũ in
modũ lætati ſunt.alteros credo qa refertũ eſt municipiũ cõſularibus,nam maleuolos nõ eſſe
certe ſcio,nunq̃ intellexi vehemētius hoſpitum ſuorũ honore lætari. habemus hoc nos,ha-
bēt noſtra municipia.qd ego de me,de fratre meo loquar:quorũ honorib9 agri prope dicam
ipſi,mõteſq; fauerunt.nũ aliquãdo vides Tuſculanũ aliquē de M.Catone illo in oñi virtute
principe,nũ de T.Coruncano,municipe ſuo,nũ de tot Fabiis gloriari:verbũ nemo facit.at in
quēcũq; Arpinatē incideris,etiã ſi nolis,erit tamē tibi fortaſſe de nobis aliqd,& de C. Mario
audiēdũ.Primũ igit̃ hic habuit ſtudia ſuorũ ardētia.tu tãta,quãta in hoĩb9 iã ſaturatis hono
ribus eſſe potuerũt. deinde tui municipes ſunt illi qdē ſplēdidiſſimi hoĩes,ſed tamē pauci,ſi q
dē cũ Atinatibus cõferant̃.hui9 pręfectura plena virorũ fortiſſimorũ, ſic vt nulla tota Italia
frequētior dici poſſit.quã qdem nũc multitudinē videtis Iudices in ſqualore & luctu ſuppli
cē vobis.Hi tot equites Ro. tot Tribuni ærarii,(nã plebem a iudicio dimiſimus,quę cuncta
comitiis adfuit) qd roboris,qd dignitatis huius petitioni attulerũt:nõ eñ Tribũ Terētinã,
de qua dicã alio loco,ſed dignitatē,ſed oculorũ cõiectũ,ſed ſolidã & robuſtã & aſſiduam fre
quentiã prębuerũt.Iam municipia cõiunctione etiã vicinitatis vehemēter mouent̃. oĩa quæ
Vicinitas laudanda. dico de Plãcio,dico expertus in nobis. ſumus eñ finitimi Atinatibus.laudãda eſt, vel etiam
amãda vicinitas retinēs veterē illũ officii morē,nõ infuſcata maleuolentia,nõ aſſueta mēda-
Infuſcata maleuolentia. ciis,nõ fucata,nõ fallax,nõ erudita artificio ſimulationis vel ſuburbano,vel etiã vrbano. ne
mo Arpinas nõ Plãcio ſtuduit,nemo Soranus,nemo Caſſinas,nemo Aquinas.totus ille tra-
Tractus Venafran9 ctus celeberrimus Venafranus,Alliſanus,tota deniq; noſtra illa aſpera,& mõtoſa, & fidelis,
& ſimplex,& fautrix ſuorũ regio,ſe huius honore ornari,ſe augeri dignitate,arbitrabat̃.iiſ-
dēq; nũc e municipiis adſunt equites Ro.publice cũ legationis teſtimonio: nec minore nunc
ſunt ſollicitudine,q̃ tũ erãt ſtudio.etē eſt grauius ſpoliari fortunis,q̃ nõ augeri dignitate.
Ergo vt alia in te erãt illuſtriora Laterēſis,quę tibi maiores tui reliquerãt,ſic te Plãcius hoc
nõ ſolũ municipii,verũ etiam vicinitatis genere vincebat.niſi forte te Lauicana,aut Gabina,
Latinis carnē petant. aut Bouillana,aut Sabina vicinitas adiuuabat.qb9 e municipiis vix iã q carnē Latinis petãt,
inueniunt̃.Adiungã(ſi vis)id qđ tu etiã huic obeſſe putas,patrē Publicanũ. q ordo quanto
Publicanorũ ordo. adiumēto ſit in honore,qs neſcit:flos eñ equitũ Ro.ornamētũ ciuitatis,firmamētũ Reip.Pu
blicanorũ ordine cõtinet̃.qs eſt ergo,q neget ordinis eius ſtudiũ fuiſſe in honore Plancii ſin
gulare:neq; iniuria:vel q erat pater is,qui eſt princeps iandiu Publicanorum,vel q is ab ſo-
ciis vnice diligebat̃,vel q diligentiſſime rogabat,vel qa pro filio ſupplicabat,vel quia huius
ipſius in illũ ordinē ſumma officia quęſturę,tribunatuſq; cõſtabãt,vel q illi in hoc ornando
ordinē ſe ornare,& cõſulere liberis ſuis arbitrabant̃.Aliqd præterea,timide dico,ſed tamē di
cendũ eſt.nõ eñ opibus,nõ inuidioſa gratia,nõ potētia vix ferēda,ſed cõmemoratione bene
ficii,ſed miſericordia,ſed precibus aliqd attulimus etiã nos.appellaui populũ, tribubus ſub-
miſi me, & ſupplicaui:vltro mehercules ſe mihi etiã offerentes,vltro pollicentes rogaui.va
luit cauſa rogandi,nõ gratia.nec ſi vir ampliſſim9,cui nihil eſt,qđ rogãti cõcedi nõ iure poſ
ſit,de aliquo,vt dicis, non ĩpetrauit, ego ſum arrogans,q me valuiſſe dico.Nã vt omittam

illud,ꝙ ego pro eo laborabam,qui valebat ipſe per ſeſe:rogatio ipſa ſemper eſt gratioſiſſima,
quæ eſt officio neceſſitudinis cōiūcta maxime.neq; ego ſic rogabā,vt petere viderer,quia fa-
miliaris eſſet meus,qa vicinus,quia huius parēte ſemper plurimū eſſem vſus:ſed vt quaſi pa
rēti,& cuſtodi meo.nō potētia mea,ſed cauſa rogationis fuit gratioſa.nemo mea reſtitutio-
ne lętatus eſt,nemo iniuria doluit,cui nō huiꝰ in me miſericordia grata fuerit.Etenī ſi ante
reditū meū Cn.Plācio ſe vulgo viri boni,cū hic tribunatū peteret,vltro offerebāt:cui nomē
meū honori fuiſſet,ei meas p̄ſentes preces,nō putas profuiſſe? An Minturnēſes coloni,ꝙ C.
Mariū ciuili errore,atq; ex impiis manibꝰ eripuerūt,ꝙ tecto receperūt,ꝙ feſſum inedia, flu-
ctibuſq; recrearūt,ꝙ viaticū cōgeſſerūt,ꝙ nauigiū dederūt,ꝙ eū linquentē terrā eā quā ſer-
uauerat,lachrymis votiſq; omnibꝰ proſecuti ſunt,æterna in laude verſantur:Plancio, ꝙ me
vel vi pulſum,vel ratione cedentē receperit,iuuerit,cuſtodierit:is & ſenatui Populoq; Ro-
mano,vt haberēt qđ reducerēt,cōſeruarit:honori hāc fidē,miſericordiā,virtutē fuiſſe mi-
raris? Vitia mehercules res hæ Cn.Plācii,de quibus dixi, tegere potuerūt, ne tu in ea vita,
de qua iam dicam,tot & tanta adiumēta huic honori fuiſſe mirere.Hic eſt em̄ q adoleſcētu-
lus cū A. Torquato ꝓfectꝰ ī Aphricā,ſic ab illo grauiſſimo & ſanctiſſimo atq; omni laude &
honore digniſſimo viro dilectꝰ eſt,vt & cōtubernii neceſſitudo,& adoleſcētuli modeſtiſſimi
pudor poſtulabat.qđ ſi adeſſet,nō minus ille declararet,ꝗ hic illius frater patruelis,& ſocer Frater pa-
T.Torquatus illi om̄i virtute & laude par:q eſt quidē cū illo maximis vinculis,& ꝓpinquita truelis.
tis,& affinitatis cōiunctus:ſed ita magni amoris,vt illę neceſſitudinis cauſę leues eſſe videā-
tur.Fuit ī Creta poſtea cōtubernalis Saturnini ꝓpinqui ſui,miles huiꝰ Q.Metelli,qbꝰ cū fue
rit ꝓbatiſſimꝰ,hodieq; ſit,oībus eſſe ſe ꝓbatū debet ſperare.In ea ꝓuincia legatꝰ fuit C.Sacer
dos,qua virtute?qua cōſtātia vir?L.Flaccus,q homo?qui ciuis?qualē hunc putēt, aſſiduitate
teſtimonioq; declarāt.In Macedonia tribunus militū fuit.in eadē prouincia poſtea quæſtor.
primū Macedonia ſic eū diligit, vt indicāt hi principes ciuitatū ſuarū:q cū miſſi ſint ob aliā
cauſam,tamē huius repētino ꝑiculo cōmoti huic aſſidēt,ꝓ hoc laborāt:huic ſi pręſto fue-
rint,gratius ſe ciuitatibꝰ ſuis facturos putāt,ꝗ ſi legationē & mādata ſua cōfecerint. L.vero
Apuleius hunc tāti facit,vt morē illū maiorū,q præſcribit in parētum loco quęſtoribus ſuis
prætores eſſe oportere,officiis beneuolētiaq; ſuꝑarit. Tribunus plebis fuit nō fortaſſe tam
vehemēs,ꝗ iſti,quos tu iure laudas:ſed certe talis,quales ſi oēs ſemꝑ fuiſſent,nūꝗ deſideratꝰ
vehemēs eſſet tribunus.Omitto illa,quę ſi minꝰ in ſcena ſunt,at certe cū ſint ꝓlata,laudanť:
vt viuat cū ſuis,primū cū parēte:nā iudicio meo pietas fundamētū eſt oīm virtutū:quē ve- Pietas fun
reť vt deū:neq; em̄ multo ſecus parēs liberis:amat vero vt ſodalē,vt fratrē, vt æqualē. quid damētum
dicā cū patruo?cū affinibꝰ?cū propinquis?cū hoc Cn.Saturnino ornatiſſimo viro?cuiꝰ quā- omniū vir
tā honoris huiꝰ cupiditatē fuiſſe creditis,cū videatis luctus ſocietatē?qd de me dicā?q mihi tutum.
in huius ꝑiculo reus eſſe videor?qd de his tot viris talibus?quos videtis veſte mutata?atq Parēs libe-
hæc ſunt indicia ſolida Iudices,& expreſſa hęc ſigna probitatis,nō fucata forēſi ſpecie,ſed do ris pene
meſticis inuſta notis veritatis.facilis eſt illa occurſatio,& blāditia popularis:aſpiciť,nō attre deus.
ctať,procul apparet,nō excutiť,nō in manus ſumiť.oībus igiť rebus ornatū hominē,†quē ex Blanditia.
ternis,†quē domeſticis nōnullis rebus īferiorē ꝗ te, generis & nominis dico, ſuꝑiorē aliis, †qua.
municipū,vicinorū,ſocietatū ſtudio,tēporū meorū memoria,patris virtute,integritate,mo †qua.
deſtia ædilē factū eſſe miraris?hunc tu vitæ ſplendorē maculis aſꝑgis iſtis? iacis adulteria,
quæ nemo nō modo noīe,ſed ne ſuſpitione qdē poſſit agnoſcere?maritum apꝑllas,vt verba
etiā fingas,nō ſolū crimina:ductū eſſe ab eo in prouinciā aliquē dicis libidinis cauſa:qđ non
crimē eſt,ſed impunitū in maledico mendaciū.raptā eſſe mimulā.qđ diciť Atinæ factū a iu-
uene veтere quodā ī ſcenicos iure,maximeq; oppidano.O adoleſcētiā traductā elegāter, cui
qdē cū qđ licuerit,obiiciať,tamē id ipſum falſum reperiať.Emiſſus aliqs e carcere.eqdē emiſ- Equidem.
ſus(vt cognoſtis)neceſſarii hoīs optimiq; adoleſcētis rogatu.idē poſtea prę mādatis requiſi
tus.Atq; hæc,nec vlla alia ſunt cōiecta maledicta ī eius vitā:de cuiꝰ vos pudore,religione,in
tegritate dubitetis.Pater vero,inquit,etiam obeſſe filio debet.O vocē duram,atq; indignam
tua probitate Laterenſis.pater vt in iudicio capitis,pater vt in dimicatione fortunarū,pater
vt apud tales viros obeſſe filio debeat?q ſi eſſet turpiſſimus,ſordidiſſimus,tamē ipō noīe pa
trio valeret apud clemētes iudices,& miſericordes:valeret inquā cōmuni cōſenſu omniū, &
dulciſſima cōmēdatione naturę.Sed cū ſit Cn.Plācius is eques Ro.ea primū vetuſtate eque
ſtris ordinis,vt pater,vt auus,vt maiores eiꝰ oēs eqtes Ro.fuerint,ſummū in p̄fectura florē

tiſſima gradū tenuerint & dignitatis,& gratiæ:deinde, vt ipſe in legionib⁹ P. Craſſi impera
toris īter ornatiſſimos hoīes eqtes Ro.ſūmo ſplēdore fuerit:vt poſtea princeps īter ſuos,plu
rimarū rerū ſāctiſſim⁹ & iuſtiſſim⁹ iudex,maximarū ſocietatū auctor,plurimarū magiſter:ſi
nō mō in eo nihil vnq̄ reprehēſum,ſed laudata ſunt oīa:tn̄ is oberit honeſtiſſimo filio pater,
q vel minus honeſtū & alienū tueri vel auctoritate ſua,vel gratia poſſit? Aſperius inquit lo=
cutus eſt aliqd aliquādo.imo fortaſſe liberius.at id ipſum inqt nō eſt ferēdū. ergo hi ferendi
ſunt, q querunt libertatē equitis Ro.ſe ferre nō poſſe? vbinā ille mos? vbi illa æquitas iuris?
vbi illa antiqua libertas?quę malis oppreſſa ciuilibus extollere iam caput,& aliquādo recrea
ta ſe erigere debebat? Equitū ego Ro.in hoīes nobiliſſimos maledicta,publicanorū in Q.Scę

Libere di=cta.

uolā virū oībus ingenio,iuſtitia,integritate pręſtātē aſpere,& ferociter, & libere dicta cōme
morē? Cōſuli P.Naſicę præco Granius medio in foro,cū ille edicto iuſtitio domū deſcēdens
rogaſſet Graniū,qd triſtis eſſet?an ꝙ auctiones eſſent?imo vero inqt ꝙ legiones. Idē tribuno
ple.potētiſſimo homini M.Druſo,ſed multa ī Rēp.moliēti,cū ille eū ſalutaſſet,vt fit,dixiſſet
ꝙ,qd agis Grani?reſpōdit,imo vero tu Druſe qd agis?ille L.Craſſi,ille M. Antonii volūtatē
aſperioribus facetiis ſępe perſtrinxit impune.nūc vſq; eo oppreſſa veſtra arrogātia ciuitas,vt
quæ fuit olim præconi in ridēdo,nūc equiti Ro. in plorando nō ſit cōceſſa libertas. quæ em̄
vnq̄ fuit Plancio vox cōtumelię potius q̄ doloris? qd eſt autē vnq̄ queſtus?niſi cū a ſociis &
a ſe iniuriā propulſaret?cū ſenatus impediret, quo minus id, qđ hoſtibus ſemper erat tribu=
tū,reſpōſum equitib⁹ Ro.redderet.oībus illa iniuria dolori publicanis fuit.ſed eū ipſum do=
lorē hic tulit paulo apertius:cū nimius ille ſenſus ī aliis fortaſſe latuit. hic qđ cū cęteris ani

Agnoſco ex me.

mo ſentiebat,id magis q̄ cæteri,& vultu promptū habuit,& lingua. Qꝗ̄ Iudices (agnoſco
em̄ ex me)permulta in Plāciū,quę ab eo nūq̄ dicta ſunt,cōferunt.ego qa dico aliqd aliquādo
nō ſtudio adductus,ſed cōtētione dicēdi,aut laceſſitus:& quia (vt fit in multis) exit aliquā

Cicero fa=cetus.

do aliqd ſi nō perfacetū, attamē fortaſſe nō ruſticū:qđ qſq; dixit,me id dixiſſe dicūt. ego aūt
ſi qd eſt,qđ mihi ſcitū eſſe videat,& hoīe ingenuo dignū atq; docto,nō aſpernor.ſtomachor
vero cū aliorū nō me digna in me cōferunt.Nā ꝙ primus ſciuit legē de publicanis : tamē cū
vir ampliſſimus cōſul id illi ordini per populū dedit,qđ per ſenatū ſi licuiſſet,dediſſet:ſi in eo
crimē eſt,quia ſuffragiū tulit, qs nō tulit publicanus?ſi quia primū ſciuit,vtrū id ſortis eſſe
vis?an eius q illā legē ferebat?ſi ſortis,nullū crimē eſt in caſu.ſi cōſulis, ſplēdor etiam Plācii,
hūc a ſummo viro principē ordinis iudicatū. Sed aliquando veniamus ad cauſam.in qua tu

Lex Licinia de ſodali=tiis. Edititii iudices.

noīe legis Licinię,quę eſt de ſodalitiis,oēs ambitus legis cōplexus es.neq; em̄ qcq̄ aliud ī hac
lege niſi edititios iudices es ſecutus.qđ genus iudiciorū ſi eſt ęquū vlla in re,niſi hac tributa
ria,nō intelligo quāobrē ſenatus hoc vno in genere trib⁹ edi voluerit ab accuſatore, neq; eā
dē editionē trāſtulerit in cęteras cauſas.de ipſo deniq; ambitu,de reiectione fieri voluerit iu
diciū alternorū.cūq; nullū genus acerbitatis prętermitteret, hoc tamen vnū prętereundum
putarit.qd?hui⁹ rei obſcura cauſa eſt?an & agitata, cū iſta in ſenatu res agebat, & diſputata
heſterno die copioſius a Q.Hortēſio?cui tū eſt Senat⁹ aſſenſus.hoc igit ſenſimus: cuiuſcūq;
trib⁹ largitor eſſet,& p cōſenſionē magiſtratuū honeſtęq; ſodalitatis nominaret,quā qſq; tri
bū turpi largitione corrūperet,eū maxime his hoībus,q eius tribus eſſent,eſſe notū.ita puta
uit ſenatus,cū reo trib⁹ ederent hę,quas is largitione deuinctas haberet: eoſdē fore teſtes &
iudices.Acerbū oīno genus iudicii,ſed tn̄ ſi vel ſua,vel ea,quę maxime eſſet cuiq; cōiūcta,tri
bus ederet,vix recuſandū.Tu aūt Laterēſis quas tribus edidiſti? Terētinā credo?fuit certe id
æquū,& certe expectatū eſt,& fuit dignū cōſtātia tua.cui⁹ tu trib⁹ vēditorē & corruptorē &
ſequeſtrē Plāciū fuiſſe clamitas,eā tribū ꝓfecto,ſeueriſſimorū pręſertim hoīm,& grauiſſimo
rū edere debuiſti.at Volitiniā(libet em̄ tibi neſcio qd etiā de illa tribu criminari)hāc igitur
ipſam cur nō edidiſti?qd Plancio cū Lemonia?cū Veientina? qd cū Cruſtumina? nā tres etiā
quę nō iudicarēt,ſed quę reiicerent,eſſe voluiſti.Dubitatis igit Iudices quin vos M.Laterēſis
ſuo iudicio nō ad ſentētiā legis,ſed ad ſuā ſpem aliquā de ciuitate delegerit?dubitatis,qn eas
tribus,ī qbus magnas neceſſitudines habet Plācius,cum ille nō ediderit,iudicarit officiis ab
hoc obſeruatas,nō largitione?qd em̄ poteſt dicere,cur iſta editio nō ſummā habeat acerbita
tem remota ratione illa,quā ī decernendo ſecuti ſumus? Tu deligas ex omni populo aut ami
cos tuos,aut inimicos meos,aut deniq; eos quos īexorabiles,quos īhumanos,quos crudeles
exiſtimes?tu me ignaro,nec opinante,inſcio,notes & tuos,& tuorū neceſſarios:vel iniquos,
vel meos,vel etiā defenſorū meoꝝ?eodēq; adiūgas,quos natura putes aſperos,atq; oībus ini

quos? deinde effundas repēte,vt ante cōſeſſum eorū iudicū videā,q̃ potuerim, q eſſent futu
ri,ſuſpicari?apud eoſq; me,ne quinq; qdē reiectis, qđ in ꝓximo reo de cōſilii ſentētia cōſtitu
tū eſt,cogas cauſam de fortunis oībus dicere? nō em̄ ſi aut Plancius ita vixit, vt offenderet
ſciēs neminē,aut tu ita erraſti,vt eos ederes imprudēs,vt nos,inuito te, tamē ad iudices nō
ad carnifices venirem̄ꝰ,idcirco iſta editio ꝑ ſe nō acerba eſt. an vero nuꝑ clariſſimi ciues
nomē editi iudicis nō tulerūt? cū ex CXXV.iudicibus principibꝰ equeſtris ordinis, quinq;
&.LXX.reus reiiceret,L.referret:oīaq; potius ꝑmiſcuerūt,q̃ ei legi cōditioniq; parerēt:nos
neq; ex delectis iudicibus,ſed ex omni populo,neq; editos ad reiiciendū,ſed ab accuſatore cō
ſtitutos iudices ita feremꝰ,vt neminē reiiciamus?Neq; ego nūc legis iniqtatē queror,ſed fa=
ctū tuū a ſentētia legis doceo diſcrepare: & illud acerbum iudicium, ſi quēadmodū ſenatus
cēſuit,populuſq; iuſſit,ita feciſſes,vt huic & ſuā,& ab hoc ſeruatas ederēt,nō modo nō que
rerer,ſed hūc iudicibꝰ editis,q teſtes iidē eſſe poſſent,abſolutū putarē.neq; nūc multo ſecus
exiſtimo.cū em̄ has tribꝰ edidiſti, ignotis te iudicibꝰ vti malle q̃ notis indicauiſti.fugiſti ſen
tētiā legis,ęquitatē oēm reieciſti,in tenebris q̃ in luce cauſam verſari maluiſti. Volitinia tri
bus ab hoc corrupta. Terētinā habuerat venalē.qd diceret apud Volitinenſes? aut tribules
ſuos iudices?immo vero tu qd diceres?quē iudicē ex illis aut tacitū teſtem haberes,aut vero
etiā excitares?etem̄ ſi reus tribꝰ ederet,Volitiniā fortaſſe Plāciꝰ ꝓpter vicinitatē ac neceſſitu
dinē ſuā nō edidiſſet?& ſi quęſitor edēdus fuiſſet,quē tādē potius q̃ hūc C.Alfiū,quē habet, Quæſitor.
cui notiſſimus eſſe debet,vicinū,tribulē, grauiſſimū hoīem,iuſtiſſimūq;,edidiſſet?cuius qdē
æquitas & mea ſimul volūtas erga Cn.Plancii ſalutē, quā ille ſine vlla cupiditatis ſuſpitione
prę ſe fert,facile declarat, non fuiſſe fugiendū tribulē huic iudicē,cui quæſitorē tribulē ex=
optandū fuiſſe videatis. Neq; ego nūc conſiliū reprehendo tuū,ꝙ nō eas tribus, quibus hic
maxime notus erat,edideris, ſed a te doceo conſiliū nō ſeruatū ſenatus. etenim quis te tum
audiret illorū?aut qd diceres?ſequeſtrē ne Plāciū?reſpuerēt aures, nemo agnoſceret,repudia
ret.an gratioſum?illi libēter audirent,nos nō timide cōfiteremur.noli em̄ putare Laterēſis le
gibus iſtis,quas ſenatus de ambitu ſancire voluerit,id eſſe actū,vt ſuffragatio, vt obſeruan=
tia,vt gratia tolleret.ſemꝑ fuerūt boni viri,qui apud tribules ſuos gratioſi eſſe vellēt.neq;
vero tā durus in plebē noſter ordo fuit,vt eam coli noſtra modica liberalitate noluerit:neq;
hoc liberis noſtris interdicendū eſt,ne obſeruēt tribules ſuos, ne diligāt, ne reficere neceſſa=
riis ſuis ſuā tribū poſſint,ne par ab his munus in ſua ꝑtitione reſpectēt. hæc em̄ plena ſunt
officii,plena obſeruātiæ,plena etiā antiquitatis.Iſto in genere & fuimus ipſi, cum ambitiōis
noſtra tēpora poſtulabāt,& clariſſimos viros eſſe vidimus,& hodie eſſe videmus q̃plurimos
gratioſos. Decuriatio tribuū, deſcriptio populi,ſuffragia largitione deuincta,ſeueritatē ſe=
natus,& bonorū oīm vim ac dolorē excitarūt:hęc doce,hęc profer,huc incūbe Laterēſis,de= Decuriare
curiaſſe Planciū,cōſcripſiſſe,ſequeſtrē fuiſſe,ꝓnūciaſſe,diuiſiſſe: tū mirabor te his armis vti,
quę tibi lex dabat,noluiſſe.tribulibus em̄ iudicibꝰ nō modo ſeueritatē illoꝝ,ſi iſta vera ſunt,
ſed ne vultus qdē ferre poſſemꝰ.hāc tu rationē cū fugeris,cūq; hos iudices habere nolueris,
quorū in huius delicto cū ſciētia certiſſima,tū dolor grauiſſimus eſſe debuerit,qd apud hos
dices q abs te taciti requirūt,cur hoc ſibi oneris impoſueris?cur ſe potiſſimū delegeris? cur
deniq; ſe diuinare malueris,q̃ eos,q ſcirēt iudicare?Ego Plāciū Laterēſis & ipſum gratioſum Diuinare.
eſſe dico,& habuiſſe in ꝑtitione multos cupidos ſui,gratioſos.quos tu ſi ſodales vocas, offi Sodales.
cioſam amicitiā noīe inquinas criminoſo.ſin quia gratioſi ſunt accuſandos putas, noli mira Amicitia
ri te id qđ tua dignitas poſtularit,repudiādis gratioſorū amicitiis nō eſſe aſſecutū.Iā vt ego officioſa.
doceo gratioſum eſſe tribulibꝰ Plāciū,ꝙ multis benigne fecerit,ꝓ multis ſpopōderit,in ope= Benigne fa
ras plurimos,patris auctoritate & gratia miſerit,ꝙ deniq; oībus officiis p ſe,ꝑ patrē,p ma= cere mltis.
iores ſuos totā Atinatē prefecturā cōprehēderit:ſic tu doce ſequeſtrē fuiſſe,largitū eſſe,con= Sequeſter.
ſcripſiſſe,tribules decuriauiſſe.qđ ſi nō potes,noli tollere ex ordine nr̄o liberalitatē,noli ma=
leficiū putare eē,gratiā:noli obſeruātiā ſancire pœna.Itaq; hęſitātē te in hoc ſodalitiorū tri
buario crimine ad cōmunē ambitus cauſam cōtuliſti.in qua deſinamꝰ aliqñ (ſi videt) vulga
ri & ꝑuagata declamatione cōtēdere.ſic em̄ tecū ago. quā tibi cōmodū eſt, vnā tribū delige
tu:doce id,qđ debes,ꝑ quē ſequeſtrē,quo diuiſore corrupta ſit: ego ſi id facere non potue= Pedē con=
ris,qđ vt opinio mea fert,ne incipies qdē,ꝑ quē tulerit,docebo.eſt ne hęc vera cōtētio? pla= ferre.
cet ne ſic agi?nō poſſum magis ꝑdē cōferre(vt aiūt)aut propius accedere.quid taces?qd diſ Tergiuer=
ſimulas?quid tergiuerſaris?etiā atq; etiā inſto,atq; vrgeo,īſector,poſco, atq; adeo flagito cri ſari.

men.quãcũq; tribũ inquã delegeris,quã tulerit Plancius,tu oſtendito ſi poteris vitium: ego
qua ratione tulerit,docebo.nec erit hæc alia ratio Plancio ac Laterenſi. nã in quas tribus tu
tuliſti tuã ex te requirã,vtrũ poſſis quorũ ſtudio tuleris explicare. ſic ego hoc cõtendo, me
tibi ipſi aduerſario cuiuſcũq; tribus rationẽ popoſceris,redditurũ.ſed cur ego ſic ago? quaſi
nõ comitiis iã ſuꝑiorib⁹ ſit Plãcius deſignatus ædilis,quę comitia primũ habere cœpit cõ
ſul tũ oĩbus in rebus ſumma auctoritate,tũ harũ ipſarũ legũ ambitus auctor.deinde habere
cœpit ſubito,pręter opinionẽ omniũ:vt,ne ſi cogitaſſet qdẽ qſpiã largiri, dareť ſpatiũ cõpa
randi.vocatę trib⁹,latũ ſuffragiũ,deſcriptę,renũciatę.lõge plurimũ valuit Plãcius.nulla lar⸗
gitionis nec fuit,nec eſſe potuit ſuſpitio.an tãdẽ vna cẽturia pręrogatiua tãtũ habet aucto⸗
ritatis,vt nemo vnq̃ prior eã tulerit,quin renũciatus ſit?aut his ipſis comitiis cõſularibus,
aut certe in illũ annũ ædilẽ tu Plãciũ factũ miraris,in quo nõ exigua pars populi,ſed vniuer
ſus populus volũtatẽ ſuã declararit?cuius in honore nõ vnius tribus pars,ſed comitia tota
comitiis fuerint ꝓrogata? Quo qdẽ tẽpore,ſi id Laterẽſis facere voluiſſes,aut ſi grauitatis eſ
ſe putaſſes tuę,qđ multi nobiles ſępe fecerunt:vt cũ minus valuiſſent ſuffragiis,q̃ putaſſent,
poſtea ꝓlatis comitiis ꝓſternerẽt ſe,& populo Ro.fracto aĩo,atq; humili ſupplicarẽt:nõ du⸗
bito,quin oĩs ad te cõuerſura ſe fuerit multitudo. nũq̃ eñ nobilitas integra ꝓ̃ſertim atq; in
nocẽs populo Ro.ſupplex repudiata fuit.ſed ſi tibi grauitas tua,& magnitudo animi pluris
fuit,ſicut eſſe debuit,q̃ ædilitas,noli,cũ habeas id qđ malueris,deſiderare id,qđ minoris pu
taris.Eqdẽ primũ vt honore dign⁹ eſſem maxime ſemp laboraui.ſecũdo vt exiſtimarer. ter⸗
tiũ mihi fuit illud,qđ pleriſq; primũ eſt,ipſe honos:q iis deniq; debet eſſe iucũdus,quorũ di
gnitati populus Ro.teſtimoniũ,nõ bñficiũ ambitioni dedit.Quæris etiã Laterẽſis qd imagi⸗
nibus tuis,qd ornatiſſimo,atq; optimo viro patri tuo,reſpõdeas mortuo?noli ita meditari,
atq; illud caue poti⁹,ne tua iſta q̃rela,dolorq; nimius, ab illis ſapiẽtiſſimis viris repheđať.vi
dit eñ pater tuus Appiũ Claudiũ nobiliſſimũ hoĩem viuo patre ſuo potẽtiſſimo & clariſſi⸗
Aedilitiæ mo ciue C.Claudio,ędilẽ nõ eſſe factũ,& eũdẽ ſine repulſa factũ eſſe cõſulẽ: vidit hoĩem ſibi
repulſæ. maxime cõiũctũ,egregiũ virũ L.Volcatiũ:vidit M.Piſonẽ in iſta ędilitate offenſiũcula acce⸗
Offenſiun pta,ſummos a populo Ro.eſſe honores adeptũ.Auus vero tuus,& P.Naſicę tibi ędilitiã pręg
cula. dicaret repulſam,quo ciue neminẽ ego ſtatuo in hac Rep.fortiorẽ:& C.Marii,q duab⁹ ædi⸗
litatis acceptis repulſis, ſepties cõſul eſt factus:& L.Cæſaris,Cn.Octauii, M.Tulli, quos oẽs
ſcim⁹ ędilitate ꝑ̃teritos,cõſules eẽ factos. Sed qd ego ędilitias repulſas colligo?quę ſępe eiuſ
Benigne modi habitę ſunt,vt his q pręteriti eſſent,benigne a populo factũ videreť.Tribun⁹ militum
his factum L.Philippus ſumma nobilitate & eloquẽtia,quęſtor Q.Cęlius clariſſim⁹ ac fortiſſimus ado
a pop. leſcẽs,Tribun⁹ pl.Rutili⁹ Rufus,C.Fimbria,C.Caſſius,Cn.Oreſtes facti nõ ſunt, quos tamẽ
oẽs cõſules factos ſcim⁹ eſſe.Quę tibi vltro pater & maiores tui nõ cõſolãdi tui gratia dice⸗
rẽt,neq; vero quo te liberẽt aliqua culpa,quã tu vereris,ne a te ſuſcepta videať, ſed vt te ad
curſum iſtũ tenẽdũ,quẽ a prima ętate ſuſcepiſti,cohorteť.Nihil eſt enĩ,mihi crede Laterẽſis,
de te detractũ.dico,ſi mehercules vere,quod accidit,ĩterꝑ̃tari velis:eſt aliquid etiã de virtu
te ſignificatũ tua.Noli enĩ exiſtimare nõ magnũ quẽdã motũ fuiſſe illius petitionis tuæ, de
qua ne aliqd iurares,deſtitiſti.denũciaſti homo adoleſcẽs qd de ſumma reip.ſentires.fortius
tu quidẽ q̃ nonnulli defuncti honoribus, ſed aꝑtius q̃ vel ambitionis vel ætatis tuæ ratio
poſtulabat.quãobrẽ in diſſentiẽte populo noli putare nullos fuiſſe, quorũ aĩos tuus ille for⸗
tis anim⁹ offenderet:q te incautũ fortaſſe, nũc tuo loco dimouere potuerũt: ꝓuidẽtẽ ante,
& ꝑ̃cauentẽ nunq̃ certe mouebũt.An te illa argumẽta duxerũt? Dubitatis ĩquit quin coitio
facta ſit,cũ trib⁹ pleraſq; cũ Plotio tulerit Plãcius?an vna fieri potuerũt,ſi vna trib⁹ nõ tuliſ
ſent?at nõnullas pũctis pene totidẽ:qppe cũ iã facti ꝓpe ſuperiorib⁹ comitiis declaratiq; ve⸗
niſſent.q̃q̃ ne id quidem ſuſpitionẽ coitionis habuerit.neq; enĩ vnq̃ maiores noſtri ſortitio
nẽ cõſtituiſſent ædilitiã,niſi viderẽt accidere poſſe, vt cõpetitores pares ſuffragiis eſſent. &
ais priorib⁹ comitiis Aniẽſem a Plotio, Terẽtinã a Plãcio tibi eſſe cõceſſam. nunc ab vtroq;
eas auulſas,ne in anguſtũ venirẽt.q̃ cõuenit,nondũ cognita populi volũtate hos, quos iam
tũ coniunctos fuiſſe dicis, iacturã ſuarũ tribuũ, quo vos adiuuaremini,feciſſe:eoſdẽ,cũ iam
eſſent exꝑti quid valerẽt,reſtrictos & tenaces fuiſſe? Etenĩ verebantur credo anguſtias, quaſi
res ĩ cõtentionẽ aut ĩ diſcrimẽ aliqđ poſſet venire.Sed tñ tu an Plotiũ virũ ornatiſſimũ ĩ idẽ
crimẽ vocãdũ iudicas,eũ te arripuiſſe a quo nõ ſis rogat⁹?Nã qđ q̃ſtus es,plures te teſtes ha
bere de Volitinia,q̃ quot ĩ ea tribu pũcta tuleris,ĩdicas aut eos teſtes te adducere,q qa num

mos acceperint,te ꝓterierint:aut te ne gratuita qdē eorũ ſuffragia tuliſſe.Illud vero crimē de nũmis quos ĩ Circo Flaminio depꝛehenſos eſſe dixiſti,caluit re recẽti,nũc in cauſa refrixit. neqꝫ enĩ qui illi nũmi fuerint,nec q̃ trib⁹,nec qui diuiſor,oſtẽderis. atqꝫ is qdē adduct⁹ ad cõ ſules,q tũ in crimē vocabaṫ,ſe inique a tuis iactatũ grauiter querebaṫ. q ſi erat diuiſor ꝓſer- tim ei⁹ quē tu habebas reũ, cur abs te reus nõ eſt fact⁹? cur nõ eius dãnatione aliqd ad hoc iudiciũ ꝓiudicii cõparaſti? Sed neqꝫ tu habes hęc,neqꝫ eis cõfidis:alia te ratio,alia cogitatio, ad ſpem huius opprimẽdi excitauit:magnæ ſunt in te opes,late patet gr̃a,multi amici,mul- ti cupidi tui,multi fautores laudis tuę:multi huic inuidẽt, multis etiã pater optim⁹ vir ni miũ retinẽs eqſtris iuris & libertatis videṫ:multi etiã cões inimici reorũ oĩm,qui ita ſemper teſtimoniũ de ambitu dicũt,quaſi aut moueãt aĩos ſuis teſtimoniis,aut gratũ pp̃lo Romano ſit,aut ab eo facilius ob eã cauſam,dignitatẽ quã volũt cõſequãtur. Quibuſcũ me Iud. pu- gnãtē meo more priſtino nõ videbitis:non ꝙ mihi fas ſit quicq̃ effugere,quod ſalus Plancii poſtulet,ſed qa neqꝫ neceſſe eſt,me id ꝓſequi voce, qđ vos mẽte videatis:& ꝙ ita de me meri ti ſunt illi ipſi,quos ego teſtes video paratos, vt eorũ repꝛehẽſionē vos vr̃æ prudẽtiæ aſſume- re,meæ modeſtiæ remittere debeatis.Illud vnũ vos magnope oro atqꝫ obſecro Iudices cũ hu ius,quē defendo,tũ cõis ꝑiculi cauſa,ne fictis auditionib⁹,ne diſſeiato,diſꝑſoqꝫ ſermoni, for tunas ĩnocẽtiũ ſubiiciẽdas putetis.multi amici accuſatoris,nõnulli etiã noſtri iniqui, multi cõmunes obtrectatores,atqꝫ oĩm inuidi m̃lta finxerũt. nihil eſt aũt tã volucre,q̃ maledictũ: nihil facili⁹ emittiṫ,nihil citi⁹ excipiṫ,lati⁹ diſſipaṫ.Neqꝫ ego,ſi fontē maledicti reperietis,vt negligatis,aut diſſimuletis,vnq̃ poſtulabo.ſed ſi qd ſine capite manabit,aut qd erit eiuſmodi vt nõ extet auctor,q audierit:aut ille negligẽs vobis eē videbiṫ,vt vñ audierit,oblit⁹ ſit:aut ita leuē habebit auctorē,vt memoria dignũ nõ putarit: hui⁹ illa vox vulgaris auditu ne qd reo innocẽti noceat,oram⁹.Sed venio iã ad L.Caſſiũ familiarē meũ,cui⁹ ex oratiõe ne illũ q- dē Iuuẽtiũ tecũ expoſtulaui, quē ille oĩni & virtute & hũanitate ornat⁹ adoleſcẽs primũ de plebe ędilē curulē factũ eē dixit.In quo Caſſi ſi iſta tibi reſpõdeã,neſciſſe id pp̃l̃m Ro.neqꝫ fuiſ ſe q id nobis narraret,ꝓſerti mortuo Lõgino, nõ vt opinor admirarere,cũ ego ipe nõ abhor rẽs a ſtudio antiqtatis,me hic id ex te primũ audiſſe cõfitear.Et qm̃ tua fuit ꝑelegãs, ac ꝑ- ſubtilis oratio digna eqtis Ro.vel ſtudio,vel pudore:qm̃qꝫ ſic ab his es audit⁹,vt magn⁹ ho nos & ingenio,& humanitati tuę tribuereṫ:reſpõdebo ad ea q̃ dixiſti,quę pleraqꝫ de ipſo fine fuerũt:in qbus ipſi aculei,ſi quos habuiſti in me reprehẽdẽdo,tñ mihi nõ ingrati acciderũt. Quęſiſti,vtrũ mihi putarē equitis Ro.filio faciliorē fuiſſe ad adipiſcẽdos honores viã,an fu- turã eſſe filio meo,q eſſet familia cõſulari? Ego vero,q̃q̃ illi oĩa malo, q̃ mihi, tñ illi honorũ aditus nunq̃ faciliores optaui,q̃ mihi fuerũt.quin etiã,ne forte ille ſibi me potius ꝑperiſſe iã honores,q̃ iter demõſtraſſe adipiſcẽdorũ putet,hęc illi ſoleo pręcipꝛe, q̃q̃ ad ꝓcepta ętas nõ eſt gnati,quę ille a Ioue ortus ſuis pręcepit filiis. Vigilãdũ eſt ſemp,multę inſidię ſunt bonis. noſtis cęteraqꝫ. Nõne id,ꝙ multi videãt,quę ſcripſit grauis ille & ingenioſus poeta,ſcripſit, nõ vt illos regios pueros,q iã nuſq̃ erãt,ſed vt nos & noſtros liberos ad laborē & laudē exci- taret? Quęris qd potuerit ampli⁹ aſſeq Plãcius,ſi Cn.Scipiõis fuiſſet filius? magis ædilis fieri nõ potuiſſet,ſed hoc præſtare, ꝙ ei minus inuidereṫ.etenĩ honorũ gradus ſummis hoĩb⁹ & infimis ſunt pares,glorię diſpares.qs noſtrũ ſe dicit M.Curio? qs C.Fabritio? quis P. Duellio parē? quis Attilio Calatino? quis Cn.& P.Scipionib⁹? quis Aphricano? Marcello? Maximo? eoſ dē ſumus honorum gradus,quos illi,aſſecuti.eſt enim in virtute multis aſcẽſus:vti is gloria maxime excellat,q virtute plurimũ pręſtet.honorũ populi finis eſt conſulatus.quē magiſtra tũ iã octingẽti fere cõſecuti ſunt.horũ,ſi diligẽter quęras,vix decimã partem reꝑias gloria dignã.ſed nemo vnq̃ ſic egit vt tu.cur iſte ſit cõſul? qd potuit amplius,ſi L.Brutus eſſet,q ci uitatē dominatu regio liberauit? honore nihil amplius.laude multũ.ſic igiṫ Plancius,nihilo minus quæſtor,eſt factus,& tribun⁹ pl.& ædilis,q̃ ſi eſſet ſummo loco natus. Sed hęc pari lo co orti,ſunt innumerabiles alii cõſecuti.ꝓfers triũphos T.Gracchi,& C.Marii,& quæris qd ſimile ĩ Plãcio.q̃ſi vero iſti,quos cõmemoras,ꝓpterea magis laude fuerint digni,ꝙ triũpha- rũt,& nõ qa cõmiſſi ſũt iis magiſtrat⁹,ĩ qb⁹ re bñ geſta triũpharẽt.Rogas q̃ caſtra viderit, q & miles ĩ Creta hoc ĩꝑatore,& tribun⁹ ĩ Macedonia militũ fuerit,& q̃ſtor tãtũ ex re milita ri detraxerit tp̃is,quãtũ ĩ me cuſtodiẽdũ trãſferre maluerit.quęris nũ diſert⁹? immo id qđ ſe cundũ eſt,ne ſibi qdē videtur.nũ iuris conſultus? quaſi quiſq̃ ſit qui ſibi hunc falſum de iu- re reſpondiſſe dicat? Omnes enim iſtiuſmodi artes in iis reprehenduntur,qui cũ profeſſi fue-

Caluit cri- mē re recē ti, in cauſa refrixit.

Retinens iuris.

Auditiões

Nihil tam volucre q̃ maledictũ.

Gnatus.

Vigilandũ ſemp. ✱

Multę inſi dię bonis.

Honorum gradus pa res, gloriæ diſpares.

rint,ſatiſfacere nõ poſſunt:nõ in his,qui abfuiſſe ab iſtis ſtudiis cõfitent̃.virtus,probitas,in tegritas,in candidato,nõ linguę volubilitas,nõ ars,nõ ſciẽtia requiri ſolet.Nos in mãcipiis parãdis q̃uis frugi hoĩem,ſi pro fabro,aut pro textore emimus,ferre moleſte ſolemus,ſi eas artes quas in emẽdo ſecuti ſumus,forte neſciuerit.ſin aũt emimus, quẽ villicũ imponeremꝰ, quẽ pecori præficeremus,nihil in eo niſi frugalitatẽ,laborẽ,vigilantiã eſſe curamꝰ.Sic Popu lus Ro. deligit magiſtratꝰ,quaſi Reip. villicos:ĩ qbꝰ ſiqua ꝑterea eſt ars,facile patit̃:ſin minꝰ, virtute eorũ & ĩnocẽtia cõtẽtus eſt.quotus em̃ qſq; diſertus? quotus qſq; iuris peritus eſt:vt eos numeres,q volũt eſſe.ꝙ ſi ꝑterea honore dignꝰ nemo,qdnã tot optimis & ornatiſſimis ci uibꝰ ẽ futurũ? Iubes Plãciũ de vitiis Laterẽſis dicere.nihil põt. niſi eũ nimis ĩ ſe iracũdũ puta bis fuiſſe.Idẽ effers Laterẽſem laudibꝰ. facile patior, id te agere mltis verbis,qđ ad iudiciũ nõ pertineat:& id te accuſantem tãdiu dicere,qđ ego defenſor ſine periculo poſſim cõfiteri.Atq nõ modo cõfiteor ſumma in Laterenſe ornamẽta eſſe,ſed te etiã reprehendo,ꝙ ea nõ enume res,alia quędam inania & leuia conquiras.Præneſte feciſſe ludos.qd?alii quæſtores nõne fece rũt?Cyrenis liberalẽ in publicanos,iuſtũ in ſocios fuiſſe.quis negat?ſed ita multa Romæ ge runt̃,vt vix ea,quę fiũt in prouinciis,audiant̃.Nõ vereor ne mihi aliqd Iudices videar arro gaſſe,ſi de quæſtura mea dixero. q̃uis em̃ illa floruerit, tamẽ eũ me poſtea fuiſſe in maximis rebus arbitror,vt nõ ita mihi multũ ſit ex quæſturę laude repetendũ.ſed tamẽ nõ vereor,ne quis audeat dicere,vllius in Sicilia quęſturę aut gratiorẽ,aut clariorẽ fuiſſe. vere mehercu les hoc dicã.ſic tũ exiſtimabam: nihil hoĩes vnq̃ aliud Romę,niſi de quęſtura mea,loqui.fru menti in ſumma caritate maximũ numerũ miſerã:negotiatoribꝰ comis,mercatoribꝰ iuſtus, municipibꝰ liberalis,ſociis abſtinẽs,oĩbus erã viſus in omni officio diligẽtiſſimus.excogitati qdã erãt a Siculis honores inauditi.itaq; hac ſpe decedebã,vt mihi populũ Ro. vltro oĩa de laturũ putarẽ.at ego, cũ caſu diebꝰ his itineris faciendi cauſa decedẽs e prouincia Puteolos forte veniſſem,cũ plurimi & lautiſſimi ſolẽt eſſe ĩ his locis,cõcidi pene Iudices,cũ ex me qdã quęſiſſet,quo die Roma exiſſem,& nũ qd in ea eſſet noui.cui cũ reſpõdiſſem,me e ꝓuincia de cedere,etiã mehercules inqt vt opinor ex Aphrica.huic ego iã ſtomachãs faſtidioſe, imo ex Sicilia inquã.tũ qdã,quaſi q oĩa ſciret:qd?tu neſcis inqt hũc Syracuſis q̃ſtorẽ fuiſſe?qd mul ta?deſtiti ſtomachari,& me vnũ ex his feci,q ad aquas veniſſent.ſed ea res Iudices haud ſcio an plus mihi ꝓfuerit,q̃ ſi mihi tũ eſſent oẽs cõgratulati.nã poſteaq̃ ſenſi populũ Ro.aures he betiores,oculos acres,atq; acutos habere,deſtiti quid de me audituri eſſent hoĩes,cogitare: feci vt poſtea quotidie me pñtẽ viderẽt,habitaui ĩ oculis,preſſi eoꝝ neminẽ a cõgreſſu meo. neq; ianitor meus,neq; ſomnus abſterruit.& qd ego dicã de occupatis meis tẽporibꝰ?cui fue rit negotiũ qdẽ nũq̃ otioſum?nã quas tu cõmemoras Caſſi,legere te ſolere oratiões,cũ otio ſus ſis,has ego ſcripſi rudis,& ferus,ne oĩno vnq̃ eſſem otioſus. Etem̃ M. Catonis illud, qđ in principio ſcripſit Originũ ſuarũ, ſemp magnificũ & pręclarũ putaui: clarorũ virorũ atq; magnorũ nõ minus otii,q̃ negotii,rationẽ extare oportere.ita ſi quã habeo laudẽ,quę quan ta ſit neſcio,parta Romę eſt,quęſita in foro,meaq; priuata cõſilia publici quoq; caſus cõpro bauerũt,vt etiã ſumma Reſp.mihi domi fuerit gerenda,& vrbs in vrbe ſeruãda. Eadẽ igitur Caſſi vita munita Laterenſi eſt,idẽ virtutis curſus ad gloriã,hoc facilior fortaſſe,ꝙ ego huc a me ortus,& per me nixus aſcẽdi:iſtius egregia virtus adiuuabit̃ cõmẽdatione maiorũ.Sed vt redeã ad Plãciũ,nũq̃ ex vrbe abfuit,niſi forte,lege,neceſſitate:nõ valuit rebꝰ iiſdẽ,qbꝰ for taſſe nõnulli:at valuit aſſiduitate: at valuit ſeruãdis amicis: valuit liberalitate:fuit ĩ oculis, petiuit,eſt vſus ratiõe,qua minima inuidia noui hoĩes plurimi eoſdẽ honores cõſecuti ſunt. Nã ꝙ ais Caſſi, nõ plus me Plancio debere,q̃ bonis oĩbus,ꝙ iis æque mea ſalus chara fuerit: ego me debere bonis oĩbus fateor:ſed etiã ii,qbꝰ ego debeo,boni viri & ciues,ædilitiis comi tiis aliqd ſe meo noĩe debere Plãcio dicebãt. Verũ fac me,multis debere,& in iis Plãcio.vtrũ igit̃ me cõturbare oportet?an cęteris cũ cuiuſq; dies venerit:hoc nomẽ,qđ vrget,nũc cũ pe titur diſſoluere?q̃q̃ diſſimilis eſt pecunię debitio,& gratiæ.nã q pecuniã diſſoluit,ſtatim non habet id qđ reddidit.q aũt debet,is retinet alienũ.gratiã aũt & qui refert,habet: & q habet, in eo ipſo ꝙ habet,refert.neq; ego nũc Plãcio deſinã debere,ſi hoc ſoluero:nec minus ei red derẽ volũtate ipſa,ſi hoc moleſtiæ non accidiſſet.Quęris a me Caſſi,qd ꝓ fratre meo, q mihi eſt chariſſimꝰ, qd ꝓ meis liberis,qbꝰ nihil põt mihi eſſe iucũdius, amplius q̃ ꝓ Plãcio facio, facere poſſim:nec vides iſtorũ ipſorũ charitate ad huius ſalutẽ defendẽdã maxime ſtimulari me,atq; excitari.Nã neq; illis huiꝰ ſalute,a quo meã ſciũt eẽ defenſam,quicq̃ eſt optatius: &

Po.Ro.aures hebetes, oculos acres atq; acutos habere.

Otii nõ minus q̃ negotii ratio extare debet.

Cõturbare

Debitio pecuniæ & gratię diſſimilis.

ego ipſe nunq̄ illos aſpicio,quin per hunc me his conſeruatū eſſe meminerim,huiuſq; meri-
ti in me recorder.Opimiū damnatū eſſe cōmemoras ſeruatorē ipſum reipublicę.Calidiū ad-
iungis,cuius lege Q.Metellus in ciuitatē ſit reſtitutus. reprehēdis meas pro Plancio preces,
ꝙ nec Opimius ſuo nomine liberatꝰ ſit,nec Q.Metelli Calidius.De Calidio tibi tātū reſpon-
deo,qđ ipſe vidi:Q.Metellū Pium cōſulē prętoriis comitiis petente Q.Calidio populo Ro.
ſupplicaſſe:cū qdem non dubitaret & cōſul,& homo nobiliſſimus patronū illū eſſe ſuum, &
familiæ ſuæ nobiliſſimæ dicere.Quo loco quęro ex te,num id in iudicio Calidii putes,quod
ego in Plancii facio,aut Metellū Piū,ſi Romę eſſe potuiſſet,aut patrē eius,ſi vixiſſet,non fuiſ
ſe facturū?Nam Opimii qdē calamitas vtinā ex hominū memoria poſſet euelli. vulnus illud
reipublicę,dedecus huius imꝑii,turpitudo populi Romani,nō iudiciū putandū eſt.Quam
eñ illi iudices,ſi iudices,& non parricidæ patriæ nominandi ſunt,grauiorē potuerūt reipu.
infligere ſecurim,cum illum e ciuitate eiecerunt,qui prętor finitimo,conſul domeſtico bello Securim i-
rēpub.liberarat?At eñ nimis ego magnū beneficiū Plancio,& vt ais,id verbis exaggero.qua fligere rei-
ſi vero me tuo arbitratu,& nō meo gratū eſſe oporteat.Qđ iſtius tantū meritū inqt?an quia pub.
te non iugulauit?immo vero quia iugulari paſſus non eſt. Quo qdem tu loco Caſſi etiā pur
gaſti inimicos meos,meæq; vitæ nullas ab illis inſidias fuiſſe dixiſti. poſuit hoc idē Laterēſis.
quāobrē de iſto paulopoſt plura dicam.de te tantū reqro:vtrū putes odium in me mediocre
inimicorum fuiſſe?quod fuit vllorum tantū requiro? Vtrum putes odium vnq̄ barbarorum
tam immane,ac tā crudele in hoſtē?An fuiſſe in iis aliquē aut famę metū,aut pœnę:quoꝝ vi
diſti toto illo anno ferrū in foro,flammā in delubris,vim in tota vrbe verſari?niſi exiſtimas,
eos idcirco vitę meę ꝑperciſſe,ꝙ de reditu meo non timerent.& quenq̄ putas fuiſſe tā excor- Excors.
dem,q viuis his,ſtāte vrbe & curia,reditur ū me ſi viuerē,nō putaret? Quāobrē non debes is
homo,& is ciuis prædicare vitā meā,quę fidelitate amicorū conſeruata ſit,inimicorū mole-
ſtia non eſſe appetitā.Reſpōdebo tibi nūc Laterenſis minus fortaſſe vehemēter, q̄ abs te ſum
prouocatus,ſed ꝓfecto nec cōſiderate minus, nec minus amice.nam primū illud fuit aſperiꝰ:
me quæ de Plancio dicerē,mētiri,& tēporis cauſa fingere. ſcilicet homo ſapiens excogitaui,
quāobrē viderer maximis beneficii vinculis obſtrictus,cū liber eſſem & ſolutus.quid eñ? mi
hi ad defendēdū Plāciū parū multæ,parū iuſtę neceſſitudines erāt familiaritatis,vicinitatis,
patris amicitię?quę ſi nō eſſent,vereor credo ne turpiter facerē,ſi hoc ſplēdore, & hac digni
tate hominē defenderē.fingenda fuit mihi Iud.cauſa ꝑacuta,vt ei quē mihi debere oporte
ret,ego me oñia debere dicerē.At id etiam gregarii milites faciunt inuiti,vt coronam dent Corona Ci
ciuicam,& ſe ab aliquo ſeruatos eſſe fateanť.non quo turpe ſit ꝓtectū in acie hoſtiū manibus uica.
eripi,(nā id accidere niſi forti viro,& pugnanti cōminus nō poteſt) ſed onus beneficii refor
midant:ꝙ permagnū eſt alieno debere idē,qđ parenti.Ego,cum cæteri vera beneficia etiā mi
nora diſſimulent,ne obligati eſſe videanť,eo me beneficio obſtrictum eſſe ementiar,cui ne re-
ferri qdem gratia poſſe videatur.An hoc tu Laterenſis ignoras?q,cū mihi eſſes amiciſſimus:
cum vel ꝑiculum vitæ tuę mecū ſociare voluiſſes:cum me in illo triſti,& acerbo luctu,atq;
diſceſſu non lachrymis ſolū tuis,ſed animo,corpore,copiis ꝓſecutus eſſes: cū meos liberos,
& vxorē me abſente tuis opibus auxilioq; defendiſſes:ſic mecū ſemp egiſti:te mihi remittere,
atq; concedere,vt oñe ſtudiū meū in Cn.Plancii honorē conſumerem, ꝙ eius in me meritū
tibi etiam gratū eſſe dicebas.Nihil autem me noui, nihil temporis cauſa dicere, nōne etiam
illa teſtis eſt oratio,quæ eſt a me prima habita in ſenatu?in qua cū ꝑpaucis nominatim egiſ
ſem gratias,ꝙ omnes enumerari nullo modo poſſent,ſcelus aūt eſſet quenq̄ pręteriri:ſtatuiſ
ſemq; eos ſolū nominare,qui cauſę noſtræ duces,& quaſi ſigniferi fuiſſent:in his Plancio gra
tias egi.Reciteturq; oratio,quæ propter eius magnitudinē dicta de ſcripto eſt. in qua ego ho De ſcripto
mo aſtutus ei me dedā,cui nihil magnopere deberē,& huius tanti officii ſeruitutē aſtringam dicta.
teſtimonio ſempiterno.Nolo cętera quæ a me mandata ſunt literis,recitare.pretermitto illa,
ne aut proferre videar ad tempus,aut eo genere vti literarū,qđ meis ſtudiis aptius,q̄ cōſue-
tudini iudiciorū eſſe videať. Atq; etiam clamitas Laterēſis:quouſq; iſta dicis?nihil in Ciprio
profeciſti:abſolutę iam ſunt preces tuæ.De Ciprio mihi videlicet obiicies,quē ego de me be-
ne meritū,qa te teſte cognouerā,te eodē auctore defendi.& ei dices,quouſq;?quē negas qđ ꝓ
Ciprio contenderim impetrare potuiſſe?nā iſtius verbi quouſq;,hæc poterat eſſe inuidia.da- Quouſq;.
tus eſt tibi ille,cōdonatus ille,non facis finem,ferre non poſſumus.ei quidem qui pro vno la-
borarit,& ipſum id non obtinuerit,dici quouſq;,irridentis magis eſt, q̄ reprehendentis. niſi

forte ego vnus ita me geſſi in iudiciis:ita & cum his,& inter hos vixi:is in cauſis patronus, is in republica ciuis & ſum,& ſemp fui:ſolus vt a te conſtituar, q nihil a iudicibus debeã vnq̃ impetrare.& mihi lachrymulã Cipriani iudicii obiectas.Sic em̃ dixiſti:vidi ego tuã lachrymulã.

Lachrymula.

Vide q̃ me verbi tui pœniteat.nõ modo lachrymulã,ſed multas lachrymas,& fletũ cũ ſingultu videre potuiſti.an ego, q meoꝝ lachrymis me abſente cõmotus,ſimultates quas mecum habebat depoſuiſſet,meq; ſalutis nõ modo nõ oppugnator (vt inimici mei putarant) ſed etiam defenſor fuiſſet,huius in ꝑiculo nõ dolorẽ meũ ſignificarẽ? Tu aũt Laterẽſis, qui tũ lachrymas meas gratas eſſe dicebas,nũc eaſdẽ vis inuidioſas videri.Negas tribunatũ Plãcii quicq̃ attuliſſe adiumenti dignitati meæ.atq; hoc loco(qđ veriſſime facere potes)L.Racilii fortiſſimi,& cõſtantiſſimi viri diuina in me merita cõmemoras:cui qdẽ ego, ſicut in Plancio,nunq̃ diſſimulaui me plurimũ debere,ſemperq; præ me ferã.nullas em̃ ſibi ille neq; cõtentiones,neq; inimicitias,neq; vitę dimicationes,nec ꝓ republica,nec ꝓ me defugiẽdas putauit. atq; vtinã q̃ ego ſum in illũ gratus,tã licuiſſet ꝑ hoĩm vim & iniuriã populi Ro.ei gratiã referri.Sed ſi non eadẽ contendit in tribunatu Plancius,exiſtimare debes, non huic voluntatẽ defuiſſe:ſed me,cũ iam Plancio deberẽ,M.Racilii beneficiis fuiſſe contẽtũ. An vero putas iudices idcirco minus mea cauſa facturos,ꝙ me eſſe gratũ crimineris?an,cũ populus Ro.illo ſenatuſcõſulto, qđ in monimẽto Marii factũ eſt, quo mea ſalus oĩbus eſt gentibus cõmendata,vni Cn.Plãcio gratias egerit:vnus em̃ fuit de magiſtratibus defenſor ſalutis meę:cui ſenatus ꝓ me gratias agendas putauit,ei ego a me referẽdã gratiã nõ putẽ?

S.C. in monimento Marii de Cice.factũ.

Atq,eũ cũ vides,quo me tandẽ animo in te putas eſſe Laterẽſis?vllũ eſſe tantũ ꝑiculũ?tantũ laborẽ?tantã contentionẽ?quã ego nõ modo pro ſalute tua,ſed etiã ꝓ dignitate defugerẽ?Quo quidẽ etiam magis ſum non dicã miſer(natura qdẽ abhorret a virtute verbi) ſed certe exercitus,nõ qa multis debeo (leue em̃ onus beneficii gratia) ſed qa ſæpe cõcurrit,ꝓpter aliquorũ de me meritorũ inter ipſos cõtentiones,vt eodẽ tẽpore in oẽs verear,ne vix poſſim gratus videri.

Miſer.
Exercitus.
Beneficii gr̃a onus leue.

Sed ego hoc meis ponderibus examinabo,non ſolũ qd cuiq; debeã,ſed etiã qd cuiuſq; interſit,& qd a me cuiuſq; tẽpus poſcat.Agit̃ ſtudiũ tuũ,vel etiã,ſi vis,exiſtimatio,laus,ędilitas. At Cn.Plãcii ſalus,patria,fortunę.Saluũ tu me eſſe cupiſti.hic fecit etiã vt eſſe poſſem.diſtineor tamen & diuellor dolore,& in cauſa diſpari offendi te a me doleo.ſed mediuſſidius multo citiꝰ meam ſalutem ꝓ te obiecero,q̃ Cn.Plancii ſalutẽ tradidero cõtentioni tuę.Etem̃ Iudices cũ oĩbus virtutibus me affectũ eſſe cupiã,†tamen nihil eſt qđ malim,q̃ me & gratũ eſſe,& videri.

Ponderibꝰ meis examinabo.
† tum.

hæc eſt em̃ vna virtus non ſolũ maxima:ſed etiã mater virtutũ oĩm reliquarũ. Quid eſt pietas?niſi voluntas grata in parẽtes?Qui ſunt boni ciues?q belli,q domi de patria bene merentes?niſi q patrię beneficia meminerunt?Qui ſancti?q religionum colentes?niſi q meritam diis immortalibus gratiã iuſtis honoribus,& memori mẽte pſoluũt?Quæ poteſt eſſe iucunditas vitæ,ſublatis amicitiis?Quę porro amicitia poteſt eſſe inter ingratos?Quis eſt noſtrum liberaliter educatus?cui nõ educatores,cui nõ magiſtri ſui,atq; doctores,cui nõ locus ille mutꝰ, vbi ipſe altus aut doctus eſt,cum grata recordatione in mente verſet̃?Cuius opes tantæ eſſe poſſunt?aut vnq̃ fuerunt?quæ ſine multorum amicorũ officiis ſtare poſſint? quæ certe ſublata memoria & gratia,nulla extare poſſunt.

Gratitudo
Pietas.
Meminerũt bñficia
Colẽtes religionum.
Amicitiæ.

Equidem nil tam proprium hominis exiſtimo, q̃ nõ modo beneficio,ſed etiam beneuolentię ſignificatione alligari.Nihil porro tam inhumanum,tam immane,tam ferum,q̃ cõmittere, vt beneficio non dicam indignus, ſed victus eſſe videare.

Hominis ꝓprium.

Quæ cum ita ſint,iam ſuccumbam Laterenſis iſti tuæ orationi:in eo ipſo,in quo nihil poteſt eſſe nimium,quoniam ita tu vis,nimium me gratum eſſe concedam: ꝑetamq; a vobis Iudices,vt eum beneficio cõplectamini,quẽ,q reprehẽderit,in eo reprehẽdit,ꝙ gratũ pręter modũ dicat eſſe.Neq;.n.ad negligẽdã meã gratiã debet valere,qđ dixit idẽ, vos nec nocẽtes,nec litigioſos eſſe,quo minꝰ me apud vos valere oporteret.

Nihil nimium eſſe poteſt in gratia referenda.

quaſi vero in amicitia mea nõ hæc pſidia(ſiqua forte ſunt in me)parata ſemp amicis eſſe maluerim,q̃ neceſſaria. Etem̃ ego de me tantũ audeo dicere,amicitiã meã voluptati pluribus q̃ pſidio fuiſſe:meq; vehementer vitæ meæ pœniteret,ſi in mea familiaritate locus eſſet nemini niſi litigioſo,aut nocenti. Sed hoc neſcio quo modo frequenter in me congeſſiſti,ſaneq; in eo creber fuiſti,te idcirco in locos cauſam coniicere noluiſſe,ne ego mea cõſuetudine aliqd de tenſis miſericordiæ cauſa dicerẽ,qđ in aliis ædilibus ante feciſſem.

Loci.
Tenſę.

Nõ nihil egiſti hoc loco.nã mihi eripuiſti ornamentũ orationis meæ.deridebor ſi mentionẽ tenſarum fecero,cum tu id prędixeris . ſine tenſis autẽ qd potero dicere? Hic etiã addidiſti me idcirco mea lege ex illo ambitu traxiſſe,vt miſerabi-

liores epilogos poſſem dicere.non vobis videor cũ aliquo declamatore,non cauſa laboris,& Epilogi.
fori diſputare?Rhodi enim inquit non fui.me vult fuiſſe.Sed fui inqt,putabã in Vaceis dictu
rum,bis in Bithynia.ſi locus habet reprehenſionis anſam aliquã,neſcio cur ſeuerior ẽ Niceã Anſa repre
putes,q̃ Rhodũ.ſi ſpectãda cauſa eſt,& tu in Bithynia ſumma cũ dignitate fuiſti,& ego Rho henſionis.
di non minore.Nã ꝙ in eo me reprehẽdiſti,ꝙ nimiũ multos defenderim,vtinã & tu,q potes,
& cæteri,qui defugiunt,vellent me labore hoc leuare.ſed fit veſtra diligentia,q in cauſis põ-
derandis omnes fere repudiatis, vt ad nos plereq; confluant, q miſeris & laborantibus nihil
negare poſſum⁹. Admonuiſti etiã,ꝙ in Creta fuiſſes, dictũ aliqd in ꝑtitione tua dici potuiſ
ſe,me id ꝑdidiſſe.Vter igit̃ noſtrũ eſt cupidior dicti?ego ne?q qd̃ dici potuit,non dixerim?an
tu?q etiã ipſe in te dixeris?te aiebas de tuis reb⁹ geſtis nullas literas miſiſſe,ꝙ mihi meę,quas
ad aliquẽ miſiſſem,obfuiſſent.quas ego mihi obfuiſſe non intelligo,reipub.video prodeſſe po
tuiſſe.Sed ſunt hæc leuiora.illa vero grauiora,atq; magna,ꝙ meum diſceſſum,quem ſępe de
fleras,nunc quaſi reprehendere,& ſubaccuſare voluiſti.Dixiſti eñ non auxiliũ mihi, ſed me Nõ auxili-
auxilio defuiſſe.Ego vero fateor mehercule ꝙ viderim mihi auxiliũ non deeſſe,idcirco me il um mihi,
li auxilio ꝑperciſſe.Quis eñ ſtatus,qd̃ diſcrimen,quæ fuerit in repub.tempeſtas illa,quis ne ſed me au-
ſcit?tribunitius me terror,an conſularis furor mouit?decertare mihi ferro magnũ fuit cũ re xilio defuiſ
liquiis eorũ,quos ego florẽtes,atq; integros ſine ferro vicerã?conſules poſt hominũ memoriã ſe.
teterrimi,atq; turpiſſimi,ſicut & illa principia,& hi recentes rerũ exitus declarant: quorũ al
ter exercitũ ꝑdidit,alter vendidit:emptis prouinciis a ſenatu,a republica,a bonis omnibus
defecerant:q exercitibus,q armis,q opibus plurimũ poterant:cũ qd ſentirent,neſciret̃:furia-
lis illa vox nefariis ſtupris,religioſis altaribus effœminata,ſecũ & illos,& cõſules facere acer Vox effœ-
biſſime pſonabat:egẽtes in locupletes,ꝑditi in bonos,ſerui in dominos,armabant̃: aderat me minata reli
cum ſenatus, & qdem veſte mutata,qd̃ pro me vno poſt hominum memoriam publico conſi gioſis alta-
lio ſuſceptũ eſt.Sed recordare q tum fuerint conſulũ nomine hoſtes,q ſoli in hac vrbe ſenatũ ribus.
ſenatui parere non ſiuerint,edictoq; ſuo nõ luctũ Patribus conſcriptis,ſed luctus indicia ade
merint.aderat mecũ cunctus equeſter ordo,quẽ qdem in concionibus ſaltator ille Catilinę cõ
ſul,proſcriptionis denũciatione terrebat.at tota Italia cõuenerat,cui qdẽ belli inteſtini,& va
ſtitatis metus inferebat̃.hiſce ego auxiliis ſtudentibus,atq; incitatis vti me Laterenſis potuiſ
ſe confiteor,ſed erat non iure,non legibus,non diſceptando decertandũ.nã profecto,præſer Decertãdũ
tim tam bona in cauſa,nunq̃ quo cæteri abundarũt,id mihi ipſum auxilium defuiſſet. armis diſceptãdo
fuit,armis inquã fuit dimicandũ.quibus a ſeruis, atq; a ſeruorũ ducibus cædẽ fieri ſenatus,
& bonorũ,reipublicæ exitioſum fuiſſet.vinci aũt improbos a bonis,fateor fuiſſe præclarum,
ſi finem eũ vincendi viderem.quem ꝓfecto non videbã.Vbi eñ pręſto fuiſſet mihi aut tã for
tis conſul,q̃ L.Opimius?q̃ C.Marius?q̃ L.Flaccus?qbus ducibus improbos ciues reſpub.vicit
armatis.aut ſi minus fortes,attamẽ tã iuſti,q̃ P.Mutius?q arma,quæ priuatus P.Scipio ſum
pſerat, ea Ti.Graccho interempto iure optimo ſumpta eſſe defendit?Eſſet igitur pugnandũ
cũ conſulib⁹.nihil amplius dico,niſi illud:victorię noſtrę graues aduerſarios paratos,interi-
tus nullos vltores eſſe videbã.Hiſce ego auxiliis ſalutis meę,ſi idcirco defui,quia nolui dimi
care,fatebor id qd̃ vis,non mihi auxiliũ, ſed me auxilio defuiſſe. Sin aũt quo maiora ſtudia
in me bonorũ fuerunt,hoc his magis cõſulendũ, & parcendum putaui,tu id in me reprehẽ-
dis,qd̃ Q.Metello laudi datũ eſt,hodieq; eſt,& ſemꝑ erit maximę gloriæ. quem, vt potes ex
multis audire,q tum affuerunt,inuictiſſimis viris,conſtat bonis ceſſiſſe,nec fuiſſe dubiũ, qn
contentione,& armis ſuperior poſſet eſſe.Ergo ille cũ ſuum,non cũ ſenatus factum defende-
ret:cũ pſeuerantiã ſententię ſuę,non ſalutẽ reipublicæ retinuiſſet:tamẽ ob illã,ꝙ illud volũ-
tarium vuln⁹ accepit,iuſtiſſimos oĩm Metellorũ & clariſſimos triũphos glorię laude ſuꝑa
uit,ꝙ & illos ipſos improbiſſimos ciues interfici noluit,& ne qs bonus interiret in eadẽ cęde
prouidit.ego tantis ꝑiculis ꝓpoſitis:cũ ſi victus eſſem,interitus reipublicę:ſi viciſſem,infi-
nita dimicatio pararetur:cõmitterẽ,vt idem ꝑditor reipub.nominarer,q ſeruator fuiſſem?
Mortem me timuiſſe dicis.ego vero ne immortalitatem qdem contra rempublicã accipiẽdã
putarem:nedum emori cum ꝑnicie reipub.vellem.nam q pro repub.vitam reddiderunt (li Reddere vi
cet me deſiꝑe dicatis) nũq̃ mehercule eos mortẽ potius, q̃ immortalitatem aſſequutos pu tã ꝓ rep.
taui.Ego vero ſi tum illorũ impiorũ ferro,ac manu concidiſſem,in ꝑpetuũ Reſp.ciuile pręſidiũ ſalutis ſuę ꝑdidiſſet.Quin etiam ſi me vis aliqua morbi, aut natura ipſa conſumpſiſ-
ſet:tamen auxilia poſteritatis eſſent imminuta,ꝙ ꝑemptum eſſet mea morte id exemplum,

qualis futurus in me retinẽdo fuiſſet Senatus populuſqꝫ Romanus. An ſi vnq̄ in me vitæ cu

Cõmoſſem ꝑ cõmouiſſem. Quieſſem. Vitę cupiditas contra rẽpub. turpis.

piditas fuiſſet, ego menſe Decembri mei cõſulatus oĩm parricidarũ tela cõmoſſem? quę ſi viginti quieſſem dies, in aliorũ vigiliã cõſulũ recidiſſent? Quãobrem ſi vitæ cupiditas contra rempub. eſt turpis, certe multo mortis cupiditas mea turpior fuiſſet cũ pnicie ciuitatis. Nã ꝙ te in rep. liberũ eſſe gloriatꝰ es, id ego & fateor, & lętor, & tibi etiã in hoc gratulor. ꝙ me aũt negaſti, in eo neqꝫ te, neqꝫ quenq̄ diutius patiar errare. Nã ſi qs idcirco aliquid de libertate mea diminutũ putat, ꝙ non ab omnibus eiſdem, a qbus antea ſolitus ſum diſſentire, diſſentiam: primũ ſi bene de me meritis gratũ me præbeo, nõ deſino incurrere in crimẽ hoĩs nimiũ memoris, nimiumqꝫ grati. Sin aũt ſine vllo reipub. detrimẽto reſpicio etiã aliquando ſalutem tũ meã, tum meorũ, certe nõ modo nõ ſum reprehendendus, ſed, etiã ſi ruere vellẽ, boni viri me vt id ne facerem, rogarent. Res vero ipſa publica ſi loq poſſet, ageret mecũ, vt quoniã ſibi ſeruiſſem ſemꝑ, nunq̄ mihi: fructus aũt ex ſeſe non vt oportuiſſet lætos & vberes, ſed magna acerbitate pmixtos tuliſſem: vt iã mihi ſeruirẽ, cõſulerẽ meis: ſe nõ modo ſatis habere a me, ſed etiã vereri, ne parũ mihi, ꝓ eo qđ tũ a me haberet, reddidiſſet. Quid ſi horũ ego nihil cogito? & idẽ ſum in republica, q fui ſemꝑ? tamen ne libertatem requires meã? quã tu ponis in eo, ſi ſemꝑ cũ iis, qbuſcũ aliquando contendimus, depugnemus. qđ eſt longe ſecus. Stare eñ oẽs debemus tanq̄ in orbe aliquo reipublicę. qui quoniã verſet, eam deligere partẽ debemus, ad quã nos illius vtilitas, ſaluſqꝫ conuerterit. Ego aũt Cn. Põpeiũ, non dico auctorẽ, ducem, defenſorem ſalutis meę (nã hæc priuatim fortaſſe officiorũ memoriã & gratiã quęrunt) ſed dico hoc, qđ ad ſalutẽ reipub. pertinet: ego eũ non tuear? quẽ oẽs in repub. principẽ eſſe cõcedunt? ego C. Cęſaris laudibus deſim? quas primũ populi Romani, nunc etiam ſenatus, cui me ſemꝑ addixi, plurimis atqꝫ ampliſſimis iudiciis videã eſſe celebratas? tum Hercule me cõfitear non iudiciũ aliquod habuiſſe de reipub. vtilitate, ſed hoĩbus amicũ, aut inimicũ fuiſſe. An cũ videã nauẽ ſecundis vẽtis curſum tenentẽ ſuũ, ſi nõ ea eũ petat portũ quẽ ego aliquãdo ꝓbaui, ſed aliũ nõ minus tutũ atqꝫ tranquillũ, cũ tẽpeſtate pugnẽ ꝑiculoſe potius, q̄ illi, ſalute pręſertim ꝓpoſita obtemperẽ, & pareã? Ego vero hæc didici, hæc vidi, hęc ſcripta legi, hęc de ſapientiſſimis & clariſſimis viris, & in hac republica, & in aliis ciuitatibus monimẽta nobis literę prodiderunt: non ſemꝑ eaſdem ſententias ab eiſdẽ, ſed quaſcũqꝫ reipub. ſtatus, inclinatio temporũ, ratio concordiæ poſtularet, eſſe defendẽdas. qđ ego & facio Laterenſis, & ſemꝑ faciam: libertatẽqꝫ, quã in me reqris, quã ego neqꝫ dimiſi vnq̄, neqꝫ dimittã, non in ptinacia, ſed in quadã moderatione poſitã putabo.

Nõ ſemper eędẽ ſentẽtię defendẽdæ.

Libertas in quo poſita.

Nũc venio ad illud extremũ, qđ dixiſti, dum Plancii in me verbis meritũ extollerẽ: me arcẽ facere ex cloaca, lapidẽqꝫ e ſepulcro venerari ꝓ deo. neqꝫ eñ mihi inſidiarum ꝑiculũ vllũ, neqꝫ mortis fuiſſe. cuius ego tẽporis rationẽ explicabo breui, neqꝫ inuitus. Nihil eñ ex meis eſt tẽporibus, qđ minus ꝑuagatũ, quodqꝫ minus aut mea celebratione cõmemoratũ ſit, aut hoĩbus auditũ, atqꝫ notũ. Ego eñ Laterẽſis ex illo incendio legũ, ſenatus, iuris, bonorũ oĩm cedẽs, cũ mea domus ardore ſuo deflagrationẽ vrbi, atqꝫ Italię toti minaretur, niſi quieuiſſem: Siciliã ꝑtiui animo, quæ & ipſa erat mihi ſicut domus vna coniuncta, & obtinebaẽ a C. Virgilio, quocũ me vno vel maxime tum vetuſta amicitia, tum mei fratris Collegia, tum reſpub. ſociarat. Vide nunc caliginẽ temporũ illorũ. cum ipſa ꝑne inſula mihi ſeſe obuiam ferre vellet, Prętor ille eiuſdẽ tribuni ple. concionibus propter eandẽ reipu. cauſam ſępe vexatus, nihil amplius dico, niſi me in Siciliã venire noluit. Quid dicã? C. Virgilio tali ciui, & viro beneuolentiã in me, memoriã cõmuniũ temporũ, pietatẽ, humanitatẽ, fidem, defuiſſe? nihil videlicet eſt eorũ. ſed quã tẽpeſtatẽ nos vobiſcũ nõ tuliſſemus, metuit vt eã ipſe non poſſet opibus ſuis ſuſtinere. Tum cõſilio repente mutato, iter a Vibone Brũduſiũ terra ꝑtere contẽdi: nam maritimos curſus præcludebat hyemis magnitudo. Cum oĩa illa municipia, quæ ſunt a Vibone Brunduſium, in fide mea Iud. eſſent, tũc iter tutũ multis minitantibus magno cũ ſuo metu præſtiterunt. Brunduſiũ veni, vel potius ad mœnia acceſſi, vrbẽ vnã mihi amiciſſimã declinaui, quæ ſe vel potius excindi, q̄ e ſuo complexu vt eriperer, facile pateretur. In hortos me M. Lenii Flacci contuli: cui cũ oĩs metus, publicatio bonorum, exiliũ, mors proponeretur, hæc ꝑpeti, ſi acciderent, maluit, q̄ cuſtodiam mei capitis dimittere. Huius ego, & parẽtis eius prudẽtiſſimi, atqꝫ optimi ſenis, & vtriuſqꝫ filiorum manibus in naui tuta ac fideli collocatus, eorũqꝫ preces, & vota de meo reditu exaudiens, Dyrrhachiũ, qđ erat in fide mea, ꝑtere cõtendi. Quo cum veniſſem, cognoui id, quod audieram, refertam eſſe Græciã ſceleratiſſimorũ hominũ, ac nefariorũ, quorũ impiũ ferrum,

Arcẽ facere ex cloaca. Lapidẽ e ſepulcro venerari. Ciceronis ꝓfectio in exilium.

Refertã ſceleratiſſimorum.

igneſq; peſtiferos meus ille cõſulatus e manibꝰ extorſerat. q anteq̃ de meo aduẽtu audire po
tuiſſent,cũ tũ abeſſent,aliquorũ dierũ viá in Macedoniá ad Pláciũq; ꝑrexi.Hic vero ſimulat
q; me mare tráſiſſe cognouit:audi,audi,atq; attẽde Laterẽſis:vt ſcias qd ego Plácio debeam,
cõfiteareq; aliqñ qđ faciá,me & grate & pie facere:huic quę ꝓ ſalute mea fecerit,ſi minus ꝑ⸗
futura ſint,obeſſe certe nõ oportere.Ná ſimulac me Dyrrhachiũ attigiſſe audiuit,ſtatim ad
me lictoribus dimiſſis,inſignibꝰ abiectis,veſte mutata ꝓfectus eſt.O acerbá mihi Iud.memo⸗
riá tẽporis illius,& loci,cũ hic in me incidit,cõplexus eſt,cõſperſitq; lachrymis, nec loq præ
mœrore potuit:O rẽ cũ auditu crudelẽ,tũ viſu nefariá:O reliquas oẽs dies nocteſq; eas, qbꝰ Reliquas
iſte a me non recedens Theſſalonicá me in quęſtoriũq; ꝑduxit.Hic ego nũc de Prętore Mace dies.
donię nihil dicá amplius,niſi eũ,& ciuẽ optimũ ſemꝑ,& mihi amicũ fuiſſe,ſed eadẽ timuiſſe
quę cęteros.Cn.Planciũ fuiſſe vnũ,nõ q minus timeret:ſed,ſi acciderẽt ea,quę timerent,me⸗
cũ ea ſubire & ꝑpeti vellet.Qui,cũ ad me L.Tubero meus neceſſarius,q fratri meo legatꝰ fuiſ
ſet,decedẽs ex Aſia veniſſet:eaſq; inſidias,quas mihi paratas ab exulibus cõiuratis audierat,
animo amiciſſimo detuliſſet:in Aſiá me ire propter eius ꝓuinciæ metũ,& cũ meo fratre ne⸗
ceſſitudinẽ cõparantẽ non eſt paſſus.Vi me inquá Plácius,& cõplexu ſuo retinuit, multoſq; ✳
menſes a capite meo nõ diſceſſit,abiecta Quęſtoria ꝑſona,comitiſq; ſumpta.O excubias tuas
Cn.Planci miſeras:O flebiles vigilias:O noctes acerbas:O cuſtodiá etiá mei capitis infelicem:
ſi qdem ego tibi viuus nõ ꝓſim,q fortaſſe mortuus profuiſſem.memini eñ,memini, neq; vn
q̃ obliuiſcar noctis illius,cum tibi vigilanti,aſſidenti,mœrẽti,vana quędá miſer atq; inania,
falſa ſpe inductꝰ pollicebar:me ſi eſſem in patriá reſtitutus,præſentẽ tibi gratiá relaturũ. Sin
aũt vitá mihi ſors ademiſſet, aut vis aliqua maior reditũ ꝑemiſſet: hos,hos, quos eñ ego Vis maior
tũ alios aĩo intuebar:oñia tibi illorũ laboꝝ p̃mia ꝓ me ꝑſoluturos.Quid me aſpectas:quid
mea ꝓmiſſa repetis:quid meá fidẽ imploras:nihil tibi ego tũ de meis opibꝰ pollicebar,ſed ho
rũ erga me beneuolentiá ꝓmittebá:hos ꝓ me lugere,hos gemere,hos decertare ꝓ meo capi⸗
te,vel vitę ꝑiculo velle videbá: de eorũ deſiderio,luctu, querelis quotidie aliqd tecũ ſimul
audiebá.Nunc timeo ne nihil tibi p̃ter lachrymas queá reddere,quas tu in meis acerbitatibꝰ
plurimas effudiſti.Quid.n.poſſum aliud niſi mœrere:niſi flere:niſi te cũ mea ſalute cõplecti:
ſalutẽ tibi iidẽ dare poſſunt,q mihi reddiderũt.Huc exurge tamẽ quæſo,retinebo,& comple
ctar:nec me ſolũ deprecatorẽ fortunarũ tuarũ,ſed comitẽ ſociũq; ꝓfitebor.atq;(vt ſpero)ne
mo erit tá crudeli aĩo,táq; inhumano,nec tá immemor meoꝝ nõ dicá in bonos meritorum,
ſed bonorũ in me, q a me mei ſeruatorẽ capitis diuellat,ac diſtrahat.Nõ ego meis ornatum
beneficiis a vobis dep̃cor Iudices,ſed cuſtodẽ ſalutis meę:nõ opibus cõtẽdo, nõ auctoritate,
nõ gratia,ſed p̃cibꝰ,ſed lachrymis,ſed miſericordia.mecũ vos ſimul miſerrimus, & optimus
obteſtat pares,& ꝓ vno filio duo patres dep̃camur.Nolite Iud.ꝓ vos,ꝓ fortunas veſtras,ꝓ li⸗
beros,inimicis meis,his p̃ſertim quos ego ꝓ veſtra ſalute ſuſcepi,dare lętitiam,gloriantibus Lętitiá da⸗
vos iá oblitos mei:ſalutiſq; eiꝰ,a quo mea ſalus cõſeruata eſt,hoſtes extitiſſe:nolite animũ me re.
um debilitare tũ luctu,tũ etiam metu cõmutatę veſtrę volũtatis erga me:ſinite me,qđ vobis
fretus huic ſępe ꝓmiſi,id a vobis ei ꝑſoluere.Teq; C.Flaui oro,& obteſtor,q meorũ cõſiliorũ Perſoluere
in cõſulatu ſocius,ꝑiculorũ particeps,rerũ quas geſſi adiutor fuiſti,meq; nõ modo ſaluum a vobis.
ſemꝑ,ſed etiá ornatũ florentẽq; eſſe voluiſti,vt mihi ꝑ hos conſerues eũ,ꝑ quẽ me tibi,& his
cõſeruatũ vides.Plura ne dicá,tuę me etiá lachrymę impediũt,veſtręq; Iudices,nõ ſolũ meæ. Nõ ſolum
Quibꝰ ego magno in metu meo,ſubito ĩducor in ſpẽ,vos eoſdẽ in hoc cõſeruádo futuros,q
fueritis in me.qm̃ iſtis veſtris lachrymis de illis recordor,quas ꝓ me ſępe, & multũ ꝓfudiſtis.

PRO P. SESTIO. ORATIO.XXXIII.

SI QVIS antea Iud.mirabatur,quid eſſet q; ꝓ tátis opibus Reip.tá⸗
taq; dignitate imꝑii,nequaq̃ ſatis multi ciues forti & magno ani
mo inuenirent,q auderẽt ſe & ſalutẽ ſuá in diſcrimẽ offerre ꝓ ſtatu
ciuitatis,& pro cõmuni libertate:ex hoc tẽpore miretur potius, ſi
quẽ bonũ & fortẽ ciuẽ viderit, q̃ ſi quẽ, aut timidũ, aut potius ſibi
q̃ Reip.conſulentẽ.Ná vt omittatis de vniuſcuiuſq; caſu cogitádo
recordari,vno aſpectu ĩtueri poteſtis eos q cũ ſenatu, cũ bonis oñi
bus,Rẽp.afflictá excitarint,& latrocinio domeſtico liberarint, mœ
ſtos,ſordidatos,reos,de capite,de fama,de ciuitate, de fortunis,de
liberis dimicantes:eos aũt qui omnia diuina & humana vexarint,